Шикоятлар жойида ҳал бўлмайди-да, ҳисобсиз арзномалар идорама-идора «кезиб» юради, сўнгги умид илинжида газетага мурожаатлар ёғилади. Бундан ким нима ютади ва нима қилсак бу иллатдан қутуламиз?

2-бет

Бразилияда аҳвол танг.

3 - бет

«Менинг имтиёзим қани?» деб талаб қилаяпти самарқандлик газетхон.

4-бет

ҲУРРИЯТ

МУСТАҚИЛ ГАЗЕТА

1996 йил декабрдан чиқа бошлаган

Чоршанба кунлари чиқади | 1999 йил 17 — 23 февраль | № 7 (109)

МАЗМУНЛИ УЧРАШУВ

Хабар

Кеча Беруний номидаги Тошкент давлат техника университетида Президент Ислом Каримовнинг ''Туркистон'' газетаси мухбирининг саволларига жавоблари бўйича каттагина давра суҳбати бўлиб ўтди. Унда университетнинг раҳбар-ўқитувчилари, талабалар билан бир қаторда таниқли журналист ва ёзувчилар ҳам иштирок этишди.

Учрашув жонли мулоқот тарзида, қизиқарли савол-жавобларга бой ва мазмунли ўтди.

Малик ЁҚУБОВ

Кеча — 16 февраль куни, куппа-кундузи Тошкент марказида бирин-кетин бомба портлади, ўқ овозлари эшитилди.

ЎзТВ бениҳоя зудлик билан фожеа ҳақида тўғридан-тўғри кўрсатув бериб, ўрлаб кетиши мумкин бўлган ваҳималарга, миш-мишларга чек қўйди.

Республика Президенти ТВ орқали баёнот бериб, содир этилган жиноят моҳиятини очиб ташлади.

Ҳа, бомба - кучли қурол. Лекин, халқимизнинг бирлиги ундан миллион-лаб маротабалаб қудратлироқдир. Иймонимиз комилки, бу сиёсий хунрезлик ортида турган кучлар тез орада одил суд олдида ўз қилмишлари учун жавоб беражаклар.

Бу Ватан барчамизники! Уни кўз қорачиғидек асраб-авайлашимиз керак. Бунинг учун айни шу кунларда ваҳимага тушмайлик, юртимиз тинчлиги ва осойишталиги йўлида ҳушёр бўлайлик, азиз юртдошлар!

БИЗ ТАНЛАГАН ЙЎЛ

Президентимиз Ислом Каримовнинг ''Туркистон'' газетаси мухбирининг саволларига берган жавобларини ўқиб

Англаш

Миллатимиз, мамлакатимиз мустақилликни қўлга киритгандан кейин шундай ижтимоий ҳодисаларни бошидан кечирмоқдаки, бу ҳодисалар замирини ташкил этувчи жараёнларни таҳлил қилиш ва улардан хулосалар чиқаришни ҳаётнинг ўзи тақозо этмоқда.

''Менинг раҳбарлик лавозимида меҳнат қилган тажрибамдан чиқарган энг муҳим ҳаётий хулосам шуки, - дейди юртбошимиз, **- адолат биз қураётган жамиятнинг мезони бўлмоғи даркор''.**

Адолат - тун қўйнида порлаган аланга. Алангага барча тирик жон интилганидай, доимо аниқ ва равшан кўринавермайдиган жамият ҳодисалари ҳам адолат туфайли ойдинлашади. Адолат бузилган жамиятнинг келажаги бўлмайди. Чунки жамиятнинг бош ғояси ишончли кўнгилларга илдиз отгандагина, адолатга ишонган одамларнинг юрагидан шубҳа ва гумон кўтарилгандан кейингина қанот ёзиб, мамлакат ичра паноҳ топади.

Шунинг учун Президентимиз жамиятда адолатни қарор топтириш учун, адолатли жамият барпо этиш учун биринчи навбатда фуқаролар ризолиги, миллатлараро тотувлик ва юртимиздаги осойишталикнинг нақадар катта неъмат эканлигини таъкидладилар.

Тарихан жуда қадимий миллат бўлсак-да, XXI аср бўсағасида ''Янги ўзбек давлатчилигининг тамал тошини'' қўйишга тўғри келмоқда.

Ахир бизни табиий ва тарихий тараққиёт йўлимиздан буриб юборган бўлсалар, бизнинг миллий давлатчилик ва маънавий қадриятларимиздан бегоналаштириб қўйган бўлсалар, худди совуқ ўлкаларга мослашган мева-чеваларни гуркираган дарахтларимизга зўрлаб пайвандлагандай, онгимизга ёт ва бегона мафкура уруғларини сепиб, нимжон ҳосил етиштиришга ҳаракат қилган бўлсалар, бундай гирдобдан чиқиш йўл-йўриқларини ишлаб чиқиш ва ҳаётга татбиқ этиш керакмиди-йўқмиди?!

Халқимиз XX асрнинг сўнгида ана шундай мураккаб маънавий бўҳронга тушиб қолганда миллат тақдири, мамлакат истиқболига дахлдор масалаларга пала-партиш ёндошиб бўлмас эди. Бундай миллат ва мамлакат тақдири ва келажаги ҳақида гап бораётганда чиройли шиор ёки хомхаёллик билан тузилган режалар орқали иш кўриб бўлмасди. Фақат ўтмишни ёмонлаган билан янги жамият қурилиб қолмас эди. Ҳолва-ҳолва, деган билан оғиз чучиб қолмагандай, эски иллатларни инкор этиш, ўтмишни ёзғириш билан иш битмас эди. Асосий мақсад - ўтмиш хатолар, нотўғри йўллар, кўрсатмалар ва кўникмаларни такрорламаслик ҳамда янги жамиятнинг яшаш ва тараққиёт тамойилларини тез ва чуқур ишлаб чиқиш, бунёдкорлик кайфиятига ўтиш лозим эди.

Биз худди шу йўлдан бораётирмиз. **''Миллат, давлат, жамият тақдири ҳал бўлаётган паллада ўзлигимизни англаш, маънавий илдизларимизни унутмаслик''** йўлини танладик.

Қорин ғамини тинчитиш мумкин, бунинг учун тадбиркорлик ва ақлли режаларга йўл бериш, халқ меҳнатини уюштира билиш лозим бўлади. Аммо, маънавий парокандаликнинг олдини олиш, маънавий кемтикликдан чиқиш жуда катта куч ва бардош талаб этади.

Тарихдан маълумки, юрт раҳбарига ишонч унинг сўз ва амалларининг тўғри ҳамда пок эканлигидан мамнун қалбларда туғилади, ё қўрқув ва бошқарув тизимининг темир дубулғалари зарбидан чўчиш аломати ҳосил бўлади. Бизнинг янги жамиятимиз ва биринчи Президентимизга бўлган ишонч ва меҳри орқасида одамларнинг миннатдор ва ҳавас туйғулари жўш урмоқда. Дарҳақиқат, Ислом Абдуғаниевич суҳбат чоғида зикр этганларидай, **''Ана шу ишонч одамни эзгу йўлга бошлайди, қанот беради, керак бўлса, мислсиз куч-ғайрат бағишлайди. Азалдан қолган нақл борки, давлат бошлиғи ҳам ўз халқининг феъли-атворига яраша бўлар экан''.**

(Давоми 2-бетда).

Қўли гул соҳибжамол.

''ҲАЁТ БОҒИНИНГ ГУЛЛАРИ''

Диққат, танлов!

Маълумки, 1999 йил Ўзбекистонда Аёллар йили деб эълон қилинди. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Янги йил табригида таъкидланганидек, Аёллар йилида мунис оналаримизнинг, жуфти ҳалолларимизнинг, меҳрибон опа-сингилларимизнинг, гўзал ва оқила қизларимизнинг жамиятдаги, оиладаги, меҳнат жамоаларидаги ўрнини янада мустаҳкамлаш, уларнинг қадр-қимматини муносиб даражага кўтаришимиз керак.

Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш ижтимоий-сиёсий жамғармасининг Тошкент шаҳар бўлими Аёллар йили муносабати билан уларнинг ҳар жабҳада кўрсатаётган фидойиликларини матбуот, телевидение ва радиода чуқур, ёрқин ва ҳар тарафлама ёритиш мақсадида **''Ҳаёт боғининг гуллари''** шиори остида ижодий танлов эълон қилади.

Ушбу танловга мунис ва дилбар аёлларимизнинг ҳаётимиздаги фаол иштироки, уларнинг меҳнати, ўсиб келаётган ёш авлод тарбиясида кўрсатаётган фидойи ишлари, маънавий ҳаётимизда тутган ўрни, бир сўз билан айтганда, аёлларимизнинг мамлакатимизда амалга оширилаётган бекиёс ўзгаришлардаги фаол иштирокига бағишланган муаллифлик ишлари қабул қилинади.

Матбуотда эълон қилинган, телевидение ва радио орқали эшиттирилган материаллар танловга мазкур оммавий ахборот воситалари таҳририятлари тақдимномаси билан 1999 йилнинг 15 декабригача қабул қилинади. Ушбу ижодий танловга 2000 йилнинг бошида якун ясалади.

''Ҳаёт боғининг гуллари'' ижодий танлови ғолиблари қимматли эсдалик совғалари билан тақдирланадилар.

Тошкент шаҳрининг барча журналистларини **''Ҳаёт боғининг гуллари''** ижодий танловида фаол иштирок этишга даъват қиламиз.

ЕРИМИЗНИ АРДОҚЛАЙЛИК

Ахир у ҳаммамизни боқади

Таклиф

Деҳқончилик халқ хўжалигининг бошқа соҳаларига нисбатан энг мураккаб, оғир соҳа ҳисобланади. Экинлар ҳосилдорлигини ошириб, деҳқончиликни иқтисодий-экологик самарадор соҳага айлантириш учун катта матонат, илм-маърифат, ақл-идрок, бағрикенглик даркор. Президентимиз И.А.Каримов ташаббуслари билан ва бевосита раҳбарликларида қишлоқ хўжалигини ривожлантириш борасида қатор муҳим қонунлар қабул қилинди, ислоҳотлар учун пойдевор яратилди, бу соҳада оламшумул улуғ ишлар амалга оширилаяпти.

Ислоҳотларни муваф-фақият билан амалга оширишда давлатимиз қишлоқ хўжалик мутахассислари, олимлар, комил инсонлар ўзларининг холисона ҳиссаларини қўшишлари ҳам қарз, ҳам фарз. Бундай катта савоб ишларда қўл қовуштириб, бир четда томошабин бўлиб ўтириш иймондан, инсофдан эмас. Пахтачиликни ислоҳ қилишда менинг ҳам бир олим одам, фуқаро сифатида таклифларим бор. Уларни ҳукуматимиз томонидан, ҳозирги даврда амалга оширилаётган ишларга қўшимча равишда, қабул қилинишини истайман, илтимос қиламан.

ТАКЛИФИМНИНГ НАЗАРИЙ АСОСИ ҚУЙИДАГИЧА: Пахтачилигимизда охирги 75 йил мобайнида деҳқончилик юритишнинг фақат истеъмолчилик тизими таркиб топди, мавжуд барча тадбир-чоралар тупроқларимизнинг табиий унумдорлигини иложи борича кўпроқ истеъмол қилишга қаратилди, юқори ҳосил яратилди.

Фикрим тушунарлик бўлиши учун бир мисол келтираман. Кенг миқёсда ишлатиладиган минерал ўғит аммиак селитраси тупроқда суғоришдан сўнг эриш жараёнида чиринди (гумус) таркибига кирувчи табиий азот бирикмаларини емиради, уларни ўсимликлар енгил ўзлаштира оладиган оддий бирикмаларга айлантиради. Тупроқда бир вақтда ҳам табиий, ҳам сунъий (минерал ўғит) азот мавжуд бўлса, ўсимлик аввал табиий азотни истеъмол қилади. Агар ўсимликнинг бутун ўсиш даврида истеъмол қиладиган азот миқдорини 100 фоиз деб олсак, унинг 75 фоизи табиий азот ва фақат 25 фоизигина минерал ўғит азотига тўғри келади. Демак, сунъий азот биринчи галда тупроқ чириндисини емириб, уни минераллаштиради. Ўртача ҳисобда 1 кило азот 1 йилда 2 кило гумусни емиради.

(Давоми 2-бетда).

ТАҲРИРИЯТГА ШИКОЯТ КЕЛДИ

Тегишли идоралардан ёрдам ололмаган фуқаро ''тўртинчи ҳокимият''дан нажот кутади

Ҳолат

Нима бўлдию, вилоят миқёсидаги раҳбарлардан бири журналистларнинг фуқаролар шикояти юзасидан турли маҳкамаларга мурожаат қилишидан норозиланиб, ''Қачон қараса бир ғалва бошлаб юрасизлар, ундан кўра тинчгина ўзларингнинг ишларингни қилсаларинг-чи!'' деб қолди беписандларча пешонасини тириштириб. Аслида ул зот газетачилик, журналистлик касб-кори моҳиятини тўғри англаб етмаслигини намойиш этаётганини сезмади. Ахир жамиятда кузатилаётган ҳар бир нуқсону иллат журналистлик учун бамисоли ўз танасидаги чипқондек гап! Уни йўқотиш, даволаш, имкон қадар таг-туги билан куйдириб ташлаш газетачи журналистнинг ҳаётий, касбий маслаги, ЎЗ ИШИ ҳисобланади.

Бу - масаланинг бир томони. Лекин мантиқий ва табиий саволлар яна кўплаб туғилади: фуқаролар нима мақсадда таҳририятга мурожаат қиладилар? Уларни бунга нима мажбур қилади? Таҳририят ёки журналист шикоятчига нечоғли ёрдам бера олади? Ва ниҳоят, таҳририятларга келаётган шикоят оқими нимадан далолат берадию, уларга чек қўйиш мумкинми? Бунинг учун нима қилиш керак?

Савол кўп, афсуски, уларга жавоб бериш осон эмас, чунки ҳар бир шикоят хатининг ҳар саҳифаси, ҳар сатрида қанчадан-қанча муаммо, қанчадан-қанча зиддият, қанчадан-қанча рақамлар, ойдинлаштирилиши зарур бўлган мужмал ҳолатлар мужассам топган бўлади.

ҚАШҚАДАРЁнинг Деҳқонобод тумани, ''Деҳқонобод'' жамоа хўжалиги Чучукқудуқ қишлоғидан хат йўллаган **Мусо ШЕРМАТОВ** собиқ олий тоифали ўқитувчи. У киши қарийб 40 йиллик ўқитувчилик ҳаётида етарли даражада обрў-эътибор қозонди, назарга тушди, моддий-маънавий мукофотлар олди. Омад келган пайтларда ён-атрофдагилар билан муносабатлар жойида эди. Бундан беш йил муқаддам хасталик туфайли Устоз иккинчи гуруҳ ногирони бўлиб қолдилар. Бу орада мактабга директор этиб тайинланган Ў.Қурбонов туман халқ таълими бўлими мудири А.Ашуров билан ҳамкорликда Улуғбек номидаги мактабга мутлақо малакасиз ўқитувчиларни ишга ола бошладилар. ''Химиядан оддий химиявий формулаларни, физикадан ва математикадан оддий қонуният ва теоремаларни, жуғрофиядан дарё билан каналнинг, биологиядан эшак билан отнинг фарқини билмайдиганлар'' дарс ўтишмоқда деб ташвишланади М.Шерматов. Табиий, у киши бу мулоҳазаларини А.Ашуровга айтган ва ... мактаб директори томонидан ногиронлиги туфайли ишдан озод қилинган.

М.Шерматовнинг муддаоси кўриниб турибди, у киши шаҳар сўраётгани йўқ, ўзи севган, ҳаётини бағишлаган ўқитувчилик касбига қайтарилишини сўраяпти, холос...

АНДИЖОН шаҳрида ''Пахтакор'' маҳалласи, маҳаллада Коминтерн кўчаси бор экан! Ёпирай! Коминтерннинг думи тугилиб кетганига анча бўлди-ку?! Ҳар қалай бундай кўча борлиги маҳаллий раҳбарларнинг ёдидан кўтарилган кўринади, шунинг учун ҳам хат муаллифлари **Ю. АСАДОВ** ва **С. ҚОДИРОВ** ёзганидек, бу кўчага шу чоққа довур газ ўтказилмаган.

САМАРҚАНД вилояти Ургут тумани ''Янгиариқ'' жамоа хўжалиги аъзоси **Махаматқул АБДУАЗИЗОВ**дан ғалатироқ шикоят келди. Тўғри, у кишининг шикояти нисбатан мулойимроқ. Арзнома муаллифи минг бир хижолатда йўллаган хатида баён этилишича, Имом ал-Бухорий юбилейи муносабати билан чиқарилган лотереянинг хўжалик миқёсидаги энг катта ютуғи - нақ 9000 сўмлик магнитофон у кишига насиб этган. Табрик устига табрик (эҳтимол, тўйдан олдин ''юв-юв''лар бўлган ҳам кўринади), қувонч устига қувонч! Хуллас, ''ғолиб'' Халқ банкининг Тойлоқ туман бўлимига мурожаат қилган. У ерда магнитофон паспорти ўрнига қандайдир магнитофон схемаси берилган. ''Мен худди туфли коробкасидек коробкани олиб чиқаётганимда ютуқларни олиш учун навбат кутиб турган 20 чоқли киши, ''9000 сўмлик ютуқ шуми?'' деб ҳафсаласи пир бўлди'' - деб ўқиймиз хатни. - Қишлоғимизга келдим, чорраҳада 20-30 киши турган экан, ботинка ололмай калишда юргандим, у кишилар коробкадагини ботинка деб ўйлаб қандай, неча пуллик эканини сўрадилар, мен уялганимдан ютуққа чиққан магнитофонни 18000 сўмга сотдим, ўрнига болаларга манавини 3000 сўмга олдим деб кўрсатдим, улар 400 сўм қимматга олибсан дедилар''...

Тилга олинган уч мактуб муаллифи, кўринадики, таҳририятдан фавқулодда катта бир ёрдам кутаётгани ҳам йўқ, балки улар бор-йўғи ҚАДР истаяпти, ўз ҚАДР-ҚИММАТИ, НАФСОНИЯТИ ерга урилганини, БЕЭЪТИБОР қолганини кўнгил изҳори тариқасида ''Ҳуррият''га ёзмоқда.

СУРХОНДАРЁнинг Қизириғидан **Рўзимурод ИМОМОВ** бозорда нарх-наво осмонга сапчиб кетганидан, ''Бир халта ун 2250 сўм, 1 кг ёғ 240 сўм, гуручнинг бозор нархи 120-130 сўм, шакарнинг килоси 140 сўм'' бўлиб кетганидан арз-дод қилатуриб, шулар ''Бозорқўмнинг, раҳбарларнинг буйруғи билан сотиляпти'' деб ёзғиради ҳам.

Шу ўринда шикоятчига эътироз билдиришга тўғри келади.

Бозор иқтисодиётига ўтиш даврининг мураккабликларини кексаю ёш кўриб-билиб турибди, тўғри, баъзан нарх-наволар ''ирғишлаб'' тургани ҳам бор гап. Лекин аҳолига энг зарур маҳсулотлар нархининг ҳаддан ташқари ошиб-нетиб кетмаслиги давлат томонидан мумкин қадар назорат қилиб турилганини ҳам унутмаслик керак. Ахир бозорга буюриб бўлмаслигини, нарх-навони куч билан тутиб туриш бозор муносабатларига хилоф эканини тушунишимиз керак. Маҳсулот нархларини ўзимизга эмас, ўзимиз нарх-навога мослашиб яшашга, меҳнат қилишга ўрганишимиз зарурлигини ҳаёт тақозо этаётган бир пайтда ''бу бозорқўмнинг, раҳбарларнинг буйруғи билан бўляпти'' деб тушуниш соддадилликдан бошқа нарса эмас.

ТОШКЕНТнинг Шайхонтоҳур тумани 2-Каттабоғ кўчасида яшовчи **Гулнора АЪЗАМОВА** 20 йилдан буён яшаётган уйидан суд ҳукми билан чиқариб юборилаётганини ва зудлик билан ёрдам берилишини сўраб келди.

Воқеа шундай бўлган: Г.Аъзамова келин бўлиб тушган уйда тинч-тотув яшаган, ҳозирда турмуш ўртоғи билан 5 нафар вояга етмаган ўғил-қизларини тарбиялашмоқда. Уй қайнонаси номида бўлган. Онахон 199_ йилда вафот этгач, маълум бўлишича, уй-жойни кампирнинг укаси С.Ғафуржонов ўз номига расмийлаштириб улгурган экан. Тўғри, расмиятчилик юзасидан олганда, эҳтимол, тоға ҳақдир. Лекин... жанжал Шайхонтоҳур туман халқ судида, сўнг шаҳар судида икки карра кўрилган, масала очиқлигича қолган, шундан сўнг даъвогар Чилонзор тумани халқ судига ёзган. Чилонзор туман халқ суди даъвогарни ҳақ деб топган.

Такрор айтамизки, биз мазкур можарода ҳақиқат ким томонда экани хусусида баҳс очмоқчи эмасмиз, суд ҳукмига ҳам шубҳа билдирмаймиз. Аммо-лекин... Туман халқ судининг судьяси имзолаган хатда ёзилганидек, ''Агзамовларга 5 кунлик муддатда ўз ихтиёрлари билан уйни бўшатишликлари, акс ҳолда ижро ҳаракатлари мажбуран тартибда бажарилиши уқдирилади, яъни эшикни бузиш йўли билан''. Бу огоҳлантириш қонунга зид эмасдир, аммо-лекин, беш болали эр-хотин қаёққа кўчади? Боз устига, туман судининг мазкур қарори ижроси Республика Бош прокурорининг биринчи ўринбосари А.Эргашев томонидан ФПК талабларига кўра ТЎХТАТИЛГАНИга қарамай даъвогар вакиллари томонидан ҳар куни жавобгар томон безовта қилинаётганини қандоқ тушуниш мумкин?

Башарти уларнинг кўчкўрони ҳовлига ёки кўчага чиқариб қўйилган тақдирда, (таклиф этилаётган икки хона бошқа овсинлар оиласи томонидан банд этилган) бу оила қаёққа боради?..

Назаримизда, бундай ҳолатларда маҳалла оқсоқоллари ўртага тушиши, муроса йўлини топишда кўмак беришлари зарур эмасмикан?..

(Давоми 2-бетда).

''ҲУРРИЯТ'' ЭРКИН НАРХДА...

Таҳририят белгилаган нарх 17 сўм бўлгани ҳолда Сурхондарёда ''Ҳуррият'' 50-60 сўмдан сотилмоқда

Луқма

Ҳозирда яхши газета чиқариш бир дард, уни ўқувчига етказиш, тўғрироғи, сотиш ундан-да ошиб тушадиган яна бир улкан дард. Бу ёғи омон бўлгур бозор иқтисоди, ўз-ўзини маблағ билан таъминлаш ва яна бир қанча муаммолар мана-ман деган таҳририятнинг ақлу ҳушини шошириб қўймоқда.

''Ҳуррият'' ҳам ана шундай қийин вазиятдан чиқиш йўлларини ахтараётган бир вақтда, шу денг, газетамиз атрофида республикамизнинг турли олис вилоятларидан келаётган хабарлар дилни хуфтон, ақлни паришон қилаётир.

Ана шундай хабарлардан бирини яқинда олис-олис жануб вилояти (газеталар етиб бориши нуқтаи назаридан) Сурхондарёдан олдик. Рости, аввалига бу хабарни берган мухбиримизга тобора ошиб бораётган Жануб қуёши таъсир қилибди, деб ўйладик.

Афсуски, мустақил манбаларнинг тасдиғига кўра ҳам, бу вилоятда, хусусан Термизда ''Ҳуррият'' газетаси ҳаттоки 50-60 сўмдан сотилаётган экан.

Бу ерда эса биз, Сурхондарёлик ўқувчиларимизнинг: ''Ўзи бир икки кунга кечикиб, бор-йўғи саноқли нусхада келасизлар. Шуниям нархи осмонда? Инсоф борми?'' дея зорланишларига нима деб жавоб беришни билмай бошимиз гаранг. Балки бу саволларга Сурхондарё вилояти ''Матбуот тарқатувчи'' масъулияти чекланган ҳиссадорлик жамияти бош раиси Муҳиддин Маматқулов ва ёки Сурхондарёда газета сотувчи опалар жавоб беришар?

Ўктам БОЙ

ЙЎҒ-Э!

Тўғри гапни айтавериш ҳам тўғри эмас

ТАҲРИРИЯТГА ШИКОЯТ КЕЛДИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

ХОРАЗМ вилояти Янгибозор тумани "Хоразм" жамоа хўжалигидан **Шоназар ЭШМУРОДОВ** акаси ва укасининг уйи тинтув қилингани, тинтув чоғида ўқ ва қора дори топилгани туҳмат эканлигини, бу ишда зудлик билан ёрдам беришимизни ўтиниб сўрайди.

МАРҒИЛОН шаҳрида истиқомат қилувчи **Обиджон ота Ҳайдаров** ўз шикоятида эндигина 24 баҳорни қарши олган ўғли Ботирхон Ҳайдаровни "номусга тегиш" жинояти билан айбланиб, 7 йилга озодликдан маҳрум этилганини ҳақида куйиниб ёзади. Ҳолбуки, "номуси топталган" қизнинг ўзи Ботирхон айбсиз экани, терговчилар уларга тазйиқ ўтказиш йўли билан ўзлари истаган кўргазмаларни мажбуран ёздириб олганини суд мажлисида билдиришган бўлса-да, бунга мутлақо аҳамият берилмаган...

Обиджон отанинг шикоятини ўқир эканмиз, кейинги пайтларда терговчилар томонидан куч ишлатиб кўрсатмалар олиш, қамоқхоналардаги турфа хил "ишлар" кўпаяётганини ўйлаб қоласан, киши...

ТОШКЕНТлик **Муҳаррам ая Алимова** эса набираси Сардор автомашинада уриб юборилиши оқибатида ногирон бўлиб қолгани, бунинг учун машина эгаси С.Мирзамаҳмудова жавобгарликка тортилмаётганини билдириб шикоят йўллабди. Шикоятда алоҳида таъкидланадики, у кишининг бу ҳақда ёзган кўплаб шикоятлари тергов ходимлари томонидан оқибатсиз қолдирилмоқда...

ФАРҒОНА вилоятининг Сўх туманидан ҳам худди шу мазмунда шикоят келган. Шикоятчи **Ф.ХИДИРОВ**нинг ёзишича, унинг ўғли Охунжон Россиянинг Омск шаҳрида ўлдириб кетилгани, қотиллар эса марҳум билан бирга савдо-сотиқ қилиб юрган ҳамқишлоқ оғайнилари экан. Мазкур ҳолат бўйича қўзғатилган жиноят иши Фарғона вилояти прокуратураси томонидан чақириб олиниб, Сўх туман прокуратураси терговчиси Б.Пўлатовга топширилган. Терговчи эса айбдорлар аён бўлишига қарамай ишни сабабсиз орқага сураётибди...

АНДИЖОНлик **Абдумухтор Ғуломов** эса нотариал идораларида рўй бераётган қонунбузарликлар, сохта ҳужжат тайёрлаш натижасида ўзига етказилган моддий ва маънавий зарарлар хусусида ёзади. У кишининг ҳам кўплаб аризаларига тегишли ташкилотлар томонидан қонуний баҳо берилмаган.

ЖИЗЗАХлик **Тўлқин Маликов** шаҳардаги 35-57-сонли Халқ банки томонидан йўқотилган омонат дафтарчасига нисбатан бўлган ҳуқуқини тиклаш учун бир неча йилдан буён тинимсиз ҳаракат қилаётгани, аммо бу масалада мутасаддилардан ёрдам ололмаётганини билдиради. Унинг даъвоси бўйича бўлиб ўтган суд ҳам Т.Маликов зарарига қарор чиқарган...

АНДИЖОНлик **Соҳиба Мадумарова**дан шикоят келганига ҳам қарийиб бир йилдан ошди. Соҳибахон ўз аризасида онаси **С.Раҳимова** туҳмат туфайли ғайриқонуний равишда қамоққа олингани, унга нисбатан қўйилган айблар судда ўз исботини топмаганлиги натижасида жиноий иш қўшимча терговга қайтарилган бўлса-да, эҳтиёт чораси ўзгартирилиб, очиқда юришига рухсат берилмаётганини ёзади. Ҳолбуки, С.Раҳимованинг саломатлиги яхши эмас, бу ҳақда тиббий хулосалар ҳам мавжуд экан...

Т а ҳ р и р и я т С.Мадумарованинг шикоятини Республика прокуратурасига юборди. Прокуратура эса ўз жавобида шикоят Андижон шаҳар судига юборилганини маълум қилди. Шаҳар судидан эса бизга ҳануз жавоб келгани йўқ... "Ҳуррият" С.Мадумарова шикоятида баён этилган ҳолатлар ўта жиддийлиги боис лозим топилса бу мавзуга қайтажагини билдиради.

ТОШКЕНТлик **Жасур Юсупов**, "Республика Президенти томонидан олиб борилаётган оқилона сиёсат туфайли барча соҳаларда улкан муваффақиятларга эришаяпмиз, - Хусусан, инсон ҳуқуқларини ҳимоялаш, уни улуғлаш йўлида амалга оширилаётган ишлар алоҳида эътиборга молик" деб ёзади. Шунингдек, айни шу соҳада баъзан қўпол хатоларга йўл қўйилаётганини таъкидлай туриб, отаси ноҳақ қамоққа олингани ҳамда унинг устидан олиб борилган суд жараёнида ҳуқуқ нормалари қўпол равишда бузилганидан норози эканини билдириб, "Ҳуррият"дан ёрдам сўрайди.

СУРХОНДАРЁнинг Олтинсой туманидан келган ва "Изтироб мактуби" ўзига хос.

Тумандаги "Ширин" жамоа хўжалигидан келган хатэса хўжалик раҳбари Муҳир Амиров устидан ёзилган. Хатда ёзишларича, М.Амиров хўжаликка раис бўлиб келган 1994 йилдан бери "Ширин"нинг ишлари фақат орқага кетмоқда. Кўрсаткичларнинг файзи-баракаси кетди, ғалла, чорва маҳсулотлари билан боғлиқ найрангбозликларга йўл қўйилмоқда. Раис учун қонун йўқ, чунки унинг туман ҳокимлигида суянчиғи бор.

"Дашнобод" раисининг иш юритиш "услуби" ҳам қарийб шундай. Шикоятда кўплаб далил ва фактлар, рақамлар келтирилган, биз бу рақамлар хусусида хулоса-ҳукм чиқариш ниятидан йироқмиз, ким ҳақ-ким ноҳақлигига ҳам ҳакамлик қилолмаймиз. Лекин бир нарса аниқ: хўжаликда муҳит ниҳоятда АЯНЧЛИ АҲВОЛга тушган. "М.Амиров раис бўлиб келдию, барчамизнинг ҳаловатимиз йўқолди. Одамлар орасида оқибат йўқолди, меҳр-шафқат ўрнини ғийбат, ғараз, миш-мишлар эгаллади" деб ёзадилар олтинсойликлар.

Ҳурматли юртбошимиз ҳар бир раҳбар ўз тасарруфидаги ташкилот, хўжаликда яшовчи аҳолидан хабардор бўлиб, ҳар қандай қийинчиликларга барҳам бериб, шу халқ қатори яшаши, шу халқнинг бирига ака, бирига ука, бирига ота бирига фарзанд бўлиб бир тан-бир жон бўлиб раҳбарлик қилиши кераклиги ҳақида қайта-қайта уқтирадилар. Ҳар қандай тоифадаги раҳбар Президент И. Каримовнинг қуйидаги ўгитларини ён дафтарига ёзиб олса кам бўлмайди: «Етакчи раҳбар шахс биринчи галда пок ва шижоатли, азму қарор соҳиби бўлиши лозим. Раҳбар одам-юртнинг отаси, катта-кичикка, бою камбағалга бирдай муносабати бўлиши лозим».

Биз таҳририятга шикоят йўллаган фуқароларга қўшилиб айбланувчилар шаънига доғ тушириш, уларни айблашдан ҳам йироқмиз. Фақат ўша жойлардаги хўжаликлардаги, оилалардаги, катта-кичик фуқаролар қалбидаги безовталик, ҳадикҳавотир, таҳлика ва нотинчлик мавжудлигидан кўз юма олмаймиз. БУНДАЙ ҲОЛАТЛАРГА КИМ БАРҲАМ БЕРАДИ? КИМ ШУҒУЛЛАНАДИ? АДОЛАТНИ КИМ ЎРНАТАДИ?

Шу ўринда бир нарсани алоҳида таъкидлаш шартки, одатда фуқаролар борар жойи қолмаган тадқирдагина газетадан нажот кутиб келади. Бошига бир иш тушган кишилар аввал тегишли идораларга, маҳаллий раҳбарларга, ҳуқуқ идораларига мурожаат қилади. Улардан натижа бўлмагачгина, сабр-тоқатлар тугаган тақдирдагина газетага мурожаат қилишга мажбур бўлишади. Газетхонлар ҳақли равишда "тўртинчи ҳокимият"га жуда катта умидлар боғлашади, ҳатто зудлик билан мухбир йўлга тушиб, аҳволни ўрганишга киришишимизни талаб қилишади. Афсуски, таҳририятнинг имконлари ҳам чекланганини ҳар ким тўғри тасаввур қилавермайди. Ҳар бир ариза ёки шикоятни батафсил ўрганиш, ўнлаб, юзлаб факт ва рақамлар замиридаги ҳақиқий аҳволни суриштириб, текшириб, шундан сўнггина хулоса чиқариш учун бир неча кунлаб жиддий тафтиш, суриштириш ўтказилиши нечоғли мушкуллигини ҳисобга олишмайди. Ҳали суд бўлиб ҳукми ўқилмаган жиноий ишларга аралашиш мумкин эмаслигини оддий фуқаролар кўпда тушунавермасалар, баъзан шунчаки мулоҳаза юритилган ва ойдинлик киритилиши сўралиб тегишли органларга қилинган мурожаатларни судлов ишига аралашиш деб баҳолайдиган ҳуқуқшунослар ҳам учрайди.

Ўзгалар ғамини
чекмаса одам,
Анга нолойиқдир инсон
деган ном -

деб Шайх Саъдийдан мисра келтиради газетхонлардан бири.

Тўғри, таҳририятимиз ходимлари "Ҳуррият"га мурожаат қилган ҳеч бир фуқаро шикоятини бефарқ қолдирмасликка ҳаракат қиладилар, ватандошларимизнинг дардига қулоқ тутадилар, лекин бундан ҳам кўра ҳеч кимнинг бошига кўнгилсизликлар тушмаслигини, башарти тушган тақдирда адолатсизликларга дуч келмасликларини, ҳар қандай мушкулотлар ЖОЙИДА, ўша МАҲАЛЛИЙ РАҲБАРИЯТ кўмагида, бундан-да муҳими - АДОЛАТЛИ ҚОНУН йўли билан бартараф этилиши тарафдордирлар.

"ҲУРРИЯТ"

ЕРИМИЗНИ АРДОҚЛАЙЛИК

(Давоми. Боши 1-бетда).

Агар йил давомида меъёр бўйича ҳар гектар ерга 250 кило сунъий азот солинса, тупроқ таркибидан 500 кило гумус йўқотилади. Биз, ерларга амалда солинган азот меъёрларига оид маълумотлар асосида охирги 60 йиллик кимёлаштириш даврида Ўзбекистоннинг ҳар гектар еридан табиий чириндининг 30 фоизи бой берилганини аниқладик. Минг йиллар давомида тўпланган табиий чириндилар захираси эса гектарига 50-60 тоннадан ошмайди. Шу сабабли ҳозирги даврда, пахтачиликда ўғит ишлатишни кўпайтириш кўп ҳолларда, илгаригидек, ҳосилдорликни оширмасдан, уни пасайтириб, ҳосил сифатини ёмонлаштираяпти. Демак, пахтачиликни ислоҳ қилишда энди қонуний, ижтимоий-сиёсий, ташкилий, агротехникавий, кимёвий, биологик ва бошқа жуда кўп чора-тадбирларни амалга оширишни қуйидаги ягона бир мақсадга йўналтириш лозим. Агар 75 йил мобайнида деҳқончилик юритиш тизими тупроқларимизнинг табиий унумдорлигини фақат истеъмол қилишга қаратилган бўлса, энди аста-секин уни яратувчи тизимга ўтказа бошлаш керак. Тупроқларнинг хароб қилинган унумдорлигини қайта тикламасдан, уни тўйдирмасдан туриб пахта ҳосилдорлигини ошириш, ҳосил сифатини яхшилаш ҳақида сўз ҳам бўлиши мумкин эмас.

Таклифимнинг амалий моҳияти қуйидагича.

Республикада тўпланиши мумкин бўлган гўнгнинг миқдори меъёридан 10-15 маротаба кам бўлганлиги учун хароб қилинган тупроқ унумдорлигини қайта тиклашда оқилона алмашлаб экиш асосий, тадбир-чора бўлиб ҳисобланади. Бу ҳақиқат охирги ярим асрлик тарихимизда кўп маротаба тан олиниб, кўпгина қарорлар қабул қилинган бўлсада, амалда ҳеч қандай ўзгариш рўй бермади. Бармоқ билан санаш мумкин бўлган хўжаликларда 9-10-12 далалик алмашлаб экиш схемалари жорий қилинган эди. Ўша алмашлаб экиш схемаларида ҳам пахта фақат беда билан алмаштирилар ва пахта салмоғи 70-80 фоизни ташкил қилар эди. Пойдеворий бўлиб ҳисобланган илмий ишларимиз натижасида бу алмашлаб экиш схемалари, хароб қилинган тупроқ унумдорлигини қайта тиклаш эмас, ҳатто уни бир зайлда сақлаб туришга қодир эмаслигини аниқладик. Бой берилган тупроқ унумдорлигини, қуйидаги 3 та алмашлаб экиш схемасининг 2 та ротацияси ўтгандан кейингина, қайта тиклаш мумкин экан:

1. Шўрланган, паст унумдор тупроқлар учун 7 далалик схема: 1-дала - мелиоратив дала; 2-дала - беда биринчи йил; 3-дала - беда иккинчи йил; 4-дала - пахта; 5-дала - пахта; 6- дала - дон; 7-дала - пахта. Пахта салмоғи - 42,8 фоиз, беда -28,6 фоиз, дон - 14,3 фоиз.

2. Юқори сифатли, шўрланмаган ўтлоқ тупроқлар учун 7 далалик схема: 1-дала - беда биринчи йил; 2-дала - беда иккинчи йил ; 3-дала - пахта; 4-дала - пахта; 5-дала - пахта; 6-дала - дон; 7-дала - пахта. Пахта салмоғи - 57,2 фоиз, беда - 28,5 фоиз, дон - 14,3 фоиз.

3. Қолган бошқа тупроқлар учун 6 далалик схема: 1-дала - беда биринчи йил; 2-дала - беда иккинчи йил; 3-дала - пахта; 4-дала - пахта; 5-дала - дон; 6-дала - пахта. Пахта салмоғи - 50 фоиз, беда - 33,3 фоиз, дон -16,7 фоиз.

Кўриниб турганидек бу схемаларда 3 хил ўсимлик ўзаро алмаштирилади. Бошоқли дон экинларисиз алмашлаб экиш схемаларидан кўзлаган натижага эришиб бўлмайди. Оқ жўхори, маккажўхори бу схемаларга киритилса ҳеч қачон тупроқ унумдорлигини тиклаб бўлмайди. Қанд лавлаги сингари бу экинлар учун ҳам ўзининг алоҳида махсус алмашлаб экиши бор.

Ана шундай алмашлаб экиш схемалари жорий қилингандан сўнг Республика пахта комплексидаги экинлар структураси қуйидагича бўлади: Пахта - 45 фоиз, беда - 30 фоиз, дон - 15 фоиз, бошқа экинлар - 5 фоиз, мелиоратив дала - 5 фоиз. Ҳозирги даврда пахта - 45 фоиз, дон - 35 фоиз, бошқа экинлар - 20 фоиз.

Алмашлаб экиш соҳасидаги энг кекса мутахассис З.С.Турсунхўжаевнинг таъкидлашича, тупроқларнинг бузилган экологиясини беда сингари қайта тиклай оладиган бошқа экинни ўзи йўқ. Академик С.Н.Алимуҳамедов фикрича, беда табиий биофабрика бўлиб ҳисобланади, унинг табиий хусусиятларидан фойдаланиб, тупроқ унумдорлгини қайта тикламасдан туриб, пахта ва бошқа экинларнинг ҳақиқий уруғчилигини ташкил қилиш мумкин эмас. Унумдорлиги хароб бўлган тупроқларда, нисбатан, пахтанинг ҳар қандай яхши навининг умри 2-3 маротаба қисқаради. Бундай тупроқларда ҳатто Исроил давлатидаги томчилаб суғориш усули ҳам самара бермайди.

Таклифимнинг ташкилий моҳияти қуйидагича.

Йилига пахта етиштириш 4 миллион тонна деб белгиланганлиги Республика учун энг оқилона ҳисобланади. Шунинг учун пахта-беда-дон алмашлаб экишни аста-секин жорий қилишни дон экинлари майдонини йилига 10 фоизга камайтириш эвазига амалга ошириш зарур. Алмашлаб экиш тўлиқ ўзлаштирилгандан кейин, 10-15 йилдан сўнг, Республиканинг суғориладиган ва суғорилмайдиган ерларида етиштириладиган дон халқимизнинг нонга бўлган талабини қуйидаги 2 сабабга биноан тўла қондиради.

Биринчидан, алмашлаб экиш тўла ўзлаштирилгандан кейин дон ҳосилдорлиги 60-70 центнерга етади.

Иккинчидан, шу муддат ичида бизнинг халқимиз ҳам гўшт, сут маҳсулотлари, сабзавот, мевалардан кўп истеъмол қилиш эвазига нон ишлатишни кескин камайтириб, халқаро меъёрлар даражасига туширади.

Юқорида зикр қилинган алмашлаб экишни жорий қилиш учун пайчиликка асосланган ширкат хўжаликлари асқотади. Ер майдонлари кичик бўлган деҳқон, фермер хўжаликларида бундай алмашлаб экишни жорий қилиб бўлмайди. Ширкат хўжалиги раҳбарини ҳақиқий ер эгасига айлантириш учун "Ширкат хўжалиги ҳақида"ги қонунга ўзгартиш киритиб, хўжаликни тўла-тўкис унга хусусий мулк қилиб бериш лозим. Ҳар қайси вилоятда биттадан шундай хўжаликни танлаб, унинг далаларида пахта-беда-дон алмашлаб экишини тўла жорий қилиб ҳаёт синовидан ўтказиш керак.

Табиийки, бундай алмашлаб экишни жорий этишни замонавий сут-товар фермаси ташкил қилиш билан бирга олиб бориш зарур. Шундай ферма қуриш керакки, унда ҳамма ишлар компьютерлар ёрдамида амалга ошсин. Автоматлар ёрдамида соғилган сут оппоқ қувурлар орқали ферма қошидаги сут заводига тушиб, сут, қатиқ, қаймоқ, пишлоққа айланиб, тўғридан-тўғри сотувга чиқсин.

Пахта ҳосилини ҳам қайта ишлайдиган, уруғлик чигитни саралайдиган, техник чигитдан мой оладиган минизаводларни ҳам хориждан харид қилиш лозим.

Бундай хўжалик ҳудудида тупроқ, ўсимлик, ҳаво, сув намуналари олиб, турли ташкилотлар мутахассислари билан ҳамкорликда, кенг қамровли илмий кузатишларни ўтказиш орқали тўлақонли экологик соф деҳқончилик юритиш тизимини яратиш ва қишлоқ хўжалигининг экологик-иқтисодий самарадорлигини аниқлайдиган янги методикасини кашф қилиш мумкин.

Пахтачиликдаги бундай ислоҳотларни жаҳон ва бошқа халқаро банкларнинг катта инвестициясини олмасдан туриб амалга ошириб бўлмайди.

Курбон РОЗИҚОВ,
Қишлоқ хўжалик фанлари номзоди

"ЯШАСИН... НОРБОЙ ҲАФИЗОВ!"

("Ҳуррият". 1-сон, 1999 йил).

Жавоб

Сурхондарё вилоят давлат солиқ бошқармаси Сизларга шуни ёзиб маълум қиладикимки, 1999 йил 6-12 январь кунги №1 (103) "Ҳуррият" рўзномасидаги "Ошкора" рукни остида "Яшасин... Норбой Ҳафизов!" сарлавҳали мақола билан танишиб чиқдик.

Вилоят солиқ идорасидаги ходимлар, жумладан бошқарма бошлиғи Н.Ҳафизов ҳам оммавий ахборот воситалари ҳақидаги қонунни билишади, журналистлар ҳақ-ҳуқуқидан ҳам яхши хабардорлар.

Шу туфайли вилоят солиқ тизимидаги барча идоралар ва оммавий ахборот воситалари ходимлари ўртасида ўзаро ҳамкорлик йўлга қўйилган бўлиб, йил давомида қилинаётган ишлар, йўл қўйилган камчилик ҳамда амалга оширилиши лозим бўлган муаммолар ҳақида мақолалар бериб борилмоқда.

Мақолада келтирилган фактларга келсак. Тожиддин Раззоқов аввал "Халқ сўзи" рўзномасининг Сурхондарё вилояти бўйича ўз мухбири бўлиб ишлади. Бироқ у ердан ишдан бўшатилди. Сўнг "Қишлоқ ҳаёти"га ўтиб, у ерда ҳам кўп ишламади. Сал ўтмай, у ўзини "Ишонч" рўзномасининг вилоят бўйича мухбири деб, архивга топшириб юборилган ҳужжатларни талаб қилди. У ҳужжатлар шу пайтда қўлимизда йўқ эди. Бунинг устига, биз "Ишонч"нинг ўз мухбири сифатида Рустам Давлатовни билардик. Т.Раззоқов эса ҳужжат кўрсатмасдан, журналист этикасига амал қилмасдан иш тутди. Н.Ҳафизовнинг у кишига мақолада кўрсатилган важлар юзасидан рухсат бермагани ҳам худди ана шу ишончсизлик туфайли содир этилган. Биз Сизлар раҳбарлик қилаётган рўзномалар билан ҳамкорликда, яқиндан мулоқотда ишлаш тилагида эканлигимизни ҳам маълум қиламиз.

Сизларга ҳурмат билан,
А.Гаппаров,
Сурхондарё вилоят давлат солиқ бошқармаси бошлиғининг биринчи ўринбосари

***ТАҲРИРИЯТДАН**: Таниқли журналист Тожиддин Раззоқовнинг юқоридаги сарлавҳа остида чиққан шапалоқдай танқидий мақоласига тез фурсатда жавоб берганлиги учун (жавоб-хатга 12 январь санаси қўйилган) таҳририят Сурхондарё вилоят Солиқ бошқармаси раҳбариятига миннатдорчилик билдиради. Ушбу жавобга муносабат билдиришдан мақсад эса матндаги айрим важларга изоҳ бермоқдир, зораки, бундан сўнг "боғ"дан қўйилган саволга, "тоғ"дан жавоб бўлмаса...*

Маълумки, 1997 йилнинг 24 апрелида Парламентимиз журналистлар учун ғоят қимматли бўлган иккита қонун қабул қилди: "Журналистлик фаолиятини ҳимоя қилиш тўғрисида" ва "Ахборот олиш кафолатлари ва эркинлиги тўғрисида". Мазкур икки қонуннинг бири номиданоқ кўриниб турибдики, бевосита журналист фаолиятини ҳуқуқий жиҳатдан кафолатлайди, иккинчисида эса, унутмаслик керакки, нафақат журналист, балки оддий фуқаро ҳам ахборот олиш учун фойдаланиши кўзда тутилган. Демоқчимизки, вилоят солиқ бошқармаси бошлиғи Н.Ҳафизов Т.Раззоқовнинг "Ишонч" мухбири эканига шубҳа қилган тақдирда ҳам (ажаб, гувоҳнома сўралмадимикан?) "Ахборот олиш кафолатлари ва эркинлиги тўғрисида"ги қонун талабларига кўра у кишининг сўровини қаноатлантириши мумкин эди-ку? Қолаверса, Т.Раззоқов ҳаваскор қаламкаш эмас, тан олиш керак, қалами ўткир журналистлардан. Журналистнинг қайси таҳририятда ишлаши эса бу - унинг ҳуқуқидир...

Юқоридаги қонунни эслатишдан мақсад нима? Жавоб-хатда Т.Раззоқов мақоласида келтирилган фактлар инкор этилмайди, бор сабаб "ишончсизлик" туфайли юз берганлиги таъкидланади. Юқоридаги қонун талабига кўра "ишончсизликка" боришнинг ҳожати йўқ. Бу қонуннинг ҳар бир моддасига шарҳ бериш, жавоб матнида қайд этилганидек, "Оммавий ахборот воситалари ҳақидаги қонундан яхши хабардор" Н.Ҳафизов учун ортиқчадек...

Тағин бир гап: Т.Раззоқов ҳақиқатан "Ишонч" газетасида ишлайди. У газета Бош муҳаррирининг 1998 йил 21 сентябрдаги буйруғига кўра "Ишонч"нинг Сурхондарё вилояти бўйича ўз мухбири этиб тайинланган.

БИЗ ТАНЛАГАН ЙЎЛ

(Давоми. Боши 1-бетда).

ЖАМИЯТ, мамлакат ҳаёти шунчалик мураккаб ҳодисаки, унинг ўсиш ва улғайиш тамойиллари бир ёки бир неча шахслар, жамоалар, гуруҳлар томонидан пухта ва пишиқ ўйлаб чиқилмасин, бу режалар, мақсад ва орзулар қанчалик қонун билан ўз тасдиғини топмасин, агар улар гўё жонли организм сингари инсон, миллат ва мамлакат маънавий дунёсига сингиб кетмаса, ғоялар ғоялигича, фикрлар бепарвоз, орзулар қанотсиз, мақсадлар сароб ҳолда қолиб кетади. Ана шунинг учун миллат ва мамлакатнинг муайян дарларига хос ва мос туғилган ғояларни йўргаклаб олиш ва миллат бағрига босиш ниҳоятда зарурдир.

Миллий ғояларнинг турлитуман бўлиши табиий. Миллий ғоя тарзида илгари сурилаётган фикрлар ва қарашлар аксарият ҳолларда шу миллат, шу мамлакат манфаатларини кўзда тутади. Шу билан бирга XXI аср бўсағасида яшаётган миллатларнинг миллий ғоялари ҳақида гап кетганида бу ғояларнинг, биринчидан, қанчалик миллий манфаатларга мос келиш ва келмаслигига эътибор қаратмоқ; иккинчидан, миллий ғояларнинг умумбашарий ғоялар, инсонпарварлик тамойилларини ифодалаш даражаларини ҳам инобатга олиш зарур. Чунки миллий ғоя байроғи остида чиқадиган экстремистик ва диний ақидапарастлик кайфиятларини чинакам миллий манфаат ҳамда истиқбол йўлини ёритувчи ғояларга ҳеч қандай алоқаси йўқ. Бундай "миллий ғоя"лар миллат манфаатини мамлакат тақдирини эмас, айрим гуруҳ ва тор доирадаги шуҳратпарастликнинг ифодаси бўлиши мумкин.

Одамларнинг қалбига ўрнашмаган, одамлар хайрихоҳлиги билан йўғрилмаган, одамлар амалиётига дахлдор бўлмаган ҳар қандай миллий ғоянинг келажаги бўлмайди.

МИЛЛИЙ тафаккурни, дунёқарашни сунъий йўл билан, тазйиқ ёхуд таҳдид билан ушлаб туриб бўлмайди. У доимо миллий анъаналар ва қадриятлар, узоқ ва яқин тарихий сабоқлардан сув ичиб туради. У эркинликка, кенгликка ва парвозга эҳтиёж сезади. Ислом Каримов таъбири билан айтганда, **"биз кишилар дунёқарашини бошқариш фикридан йироқмиз, балки биз одамларнинг тафаккурини бойитиш, уни янги маъно ва мазмун билан тўлдириш тарафдоримиз"**.

Бизнинг бугунги ўтиш даври ва мустақилликни мустаҳкамлаш давримизда миллий ғоя билан миллий мафкуранинг муштараклашув, яъни бир мақсад йўлидаги маънавий тамойил тарзида амал қилиш хусусияти мавжуд. Миллий мафкурамизнинг миллий ғояларни амалга оширишдан бўлак мақсади бўлмаганидай, миллий ғояларнинг қарор топиши ҳам миллий мафкуранинг ҳаётбахшлигига боғлиқ.

Ўтган 7 йил ичида халқимизнинг онги ва тафаккури наинки бойиди ва кенгайди, энг муҳими - ўзгарди, ўзгарганда ҳам чуқурлашиб янгиланди. Тафаккур ва онгимизнинг тарих тақозоси билан бир-бирига ёпишиб, елимланиб, пировардида қоронғулашиб, қолган қатламларига мустақиллик нури кириб борди. Онгимиз ичига чироқ ёқилди. Бу чироқдан мошдай очилиб, дунёни, ўзимизни ва ўзлигимизни кўра олиш имкониятини қўлга киритдик. Гумроҳлик ва манқуртлик карахтлигидан чиқиб олишнинг ўзи ҳазилакам иш ва жараён эмас.

Мустақилликнинг дастлабки ва энг олий неъмати ана шу ўзлигимизни англаб етиш бўлди. Ўзлигини англаб етган тафаккурнинг биринчи белгиси миллий ғоя, миллий мафкурадан баҳраманд бўлиш демакдир.

Миллий мафкуранинг маънавий амалиётга ўтиши учун маълум давр, шарт-шароит ва чора-тадбирлар зарур эди, бу ҳам бажарилди. Мамлакатимиздаги тинчлик, осойишталик ва барқарорлик миллий мафкура доирасида учраши мумкин бўлган ички зиддиятларнинг олдини олдива уни кенг миқёсда халқ ва мамлакат қалбига кириб боришга имкон яратди.

МИЛЛАТ исталганча қаламча қилиб, қаерга суқиб қўйсанг илдиз отадиган терак эмас, у азалий ва абадий илдизли, гоҳ сув ва қуёш тароватидан гуркираган, гоҳ қурғоқчилик, табиий ва ижтимоий бўҳронлар азобидан сўлиб қоладиган, аммо узоқ асрлардан буён яшаш учун интилган ва курашиб келаётган мевали дарахтдир.

Бундай миллат ва қардош халқлар фалсафасини теран англаган Президентимиз айтганларидай, "Биз қадим тарихий илдизларимиз туркий халқлар билан бир эканини, тилимиз, динимиз, урф-одатларимиз, қадриятларимиз ва маданиятимиз муштарак бўлганини эътироф этамиз. Улар билан ҳар томонлама алоқаларни ривожлантириш тарафдоримиз. Лекин биз ўзимизни ҳамиша мустақил миллат - ўзбек халқи сифатида ҳис этиб келганмиз ва бу билан фахрланамиз".

Президентимиз XXI асрда ҳам амал қиладиган маънавият соҳасидаги дастуримизнинг асосий йўналишини қуйидагича белгилайдилар: **"Эркин фуқаро - онги яшайдиган, мустақил фикрга эга бўлган шахс маънавиятини камол топтириш бизнинг бош миллий ғоямиз бўлиши зарур"**.

ЁШЛАРИМИЗГА бу фикрнинг моҳиятини тушунтирмоқ керак. Ўтиш даврининг дастлабки босқичларида одамларнинг онгини эски тузум сарқитларидан тозалашга, уларнинг қалбига мустақиллик ғояларни сингдиришга ҳаракат қилинди. Ишонч билан айтиш мумкинки, бу вазифалар муваффақиятли бажарилмоқда.

Шунингдек, бир нарсани таъкидлаш жоизки, эски тузум даврида ҳам одамлар онги ва тушунчаларида шу тузум туфайли пайдо бўлган айрим нарсаларни ҳам "Эски тузум сарқитлари", "феодализм сарқитлари" сифатида тушунтирилар эди. Социализмни инсоният эришган энг буюк жамият қабул тарзида қабул қилинган назариётчилар бу тузум туфайли пайдо бўлган иллатларни кўришни истамас эдилар.

Бундай назарий биқиқликдан фарқли ўлароқ биз бугун фуқароларнинг эркинлиги ва мустақил тафаккурига асосланган жамият қураётган эканмиз ёшларимизга мутлақ эркинлик бўлмаслигини мустақил фикрлаш масъулиятсизлик ва бурчни унутиш эмаслигини тушунтириб боришимиз зарур. Фуқаро эркинлиги янги ижтимоий тизим ва тузум томонидан кафолатланса-да, фуқаронинг жамият манфаатларига мос келмайдиган мутлақ эркин хатти-ҳаракатларининг кафолати эмас. "Мен эркин фуқароман, мустақил тафаккурли инсонман, билганимни қиламан" қабилида яшаш тарзини ўзгартириш инсоннинг ижтимоий ва миллий моҳиятига зид ақидадир.

Эркинликни билим билан, билимни иймон билан, иймон эътиқод билан, эътиқодни Ватан равнақи йўлига қаратиш билан мустаҳкамлаш ёшлар маънавиятини шакллантиришдаги бизнинг асосий вазифамиз бўлмоғи зарур.

ХАЛҚИМИЗ билим тарқатувчиларни ёхуд билимдон одамларни зиёли деб бекорга айтмаган. Билимсизлик инсонни жаҳолат ботқоғига тортса, маърифат уни маънавият осмонига кўтаради. Шунинг учун ҳам мустақиллик истиқболини маърифат ва маънавият даражаси билан ўлчаш тамойили кучайди.

Агар шаҳар бўйлаб айлансангиз, бир қаватли, икки қаватли шундай иморатларга кўзингиз тушадики, унинг ташқариси бунақа бўлса, ичи қанақа экан, деган саволга жавоб тополмай қоласиз. Халқимизнинг бойиши, бадавлат кишиларнинг кўпайиши яхши нарса. Бироқ ўйлаб қоласан, киши. Наҳотки бу ғаройиб саройдек қурилган, ҳовлиларининг ўртасидаги мармар ҳовузларидан тортиб, подваллардаги билллярд хоналар, сауна ва қимматбаҳо мебеллар, антиқа жиҳозлар, шоҳона ҳаёт ҳалол меҳнат эвазига бўлса?!

Бунақа саройларда инсон яшаши учун ҳамма нарса бор. Уй эгалларини қўриқловчи итлар ҳам боқилади. Бироқ, маърифат шамчироғлари эса афсуски хира ёнади. Бу ерда на биронта газета, ё журнал, китоб кўрасиз. Мабодо китоб териб қўйилган жовонлар бўлса ҳам улар хўжакўрсинга. Уларни ҳеч ким варақламаган, бироқ хорижий телевизор, видеомагнитофон, видеокамералар истаганча топилади.

Замонавий ва маданий яшашнинг айби йўқ, албатта. Ҳар ким шунга интилсин, майли. Бироқ инсоннинг инсонийлиги, бойнинг муруввати, ҳаётнинг маъноси, яшашнинг мақсади бўлганда-гўзал. Фақат шахсий бойлик кетидан қувиш, нафс қули бўлиб қолишнинг оқибати яхшиликка олиб келмайди. Бу нарса миллий анъаналаримизга ҳам, замонавий мафкурамизга ҳам мос эмас.

Президентимиз жадидларининг маърифатпарварлик соҳасидаги фидойиликларини бежиз тилга олмадилар: "Асримиз бошларида жадидларнинг ўз ҳисобидан мактаблар, кутубхоналар, кирсатхоналар, театрлар, рўзномалар ташкил этганликларини, дарсликлар, қўлланмалар нашр қилганликларини, уларни Туркистон болаларига бепул тарқатганликларини бир эслайлик. Наҳотки бугун юртимизда ана шундай саховат булоқлари қуриб қолган бўлса! Ишончим комилки, бундай фидойи, сахий инсонлар диёримизда кўплаб топилади... Ахир тўкиб-сочиб қилинаётган тўртта тўй ўрнига битта мактаб қурса бўладику! Ахир шу мактабда бегона эмас, ўзимизнинг фарзандларимиз, эратаг сизу бизнинг ўрнимизга келадиган, чироғимизни ёқадиган, шу Ватанга эгалик қиладиган ўғил-қизларимиз ўқийди-ку!"

Биз келажагимиз тақдирини ана шундай фидойи инсонлар, ўз эҳтиёжларини тафаккур тарозусида, иймон кўзгусида идрок этадиган, нафс балосидан фориғ ёшлар қўлига топширишимиз лозим. Бу ёшлар ҳар қанча ғурурланса, фахрланса арзийдиган халқи, миллати, Ватани, унинг тарихи ва қадриятлари бор. Шунинг учун ёшларимизда миллий ғурурни тарбиялаш ишларини ҳар куни ва мунтазам олиб бориш уларнинг маънавияти юксалишининг гаровидир.

МИЛЛИЙ ғururнинг ўтмиш аждодларимиз меросини чайқовчилик қилиб, кўкракка муштлаб гердайишдан фарқи бор. Миллий ғурур қуруқ мақтанишни эмас, мен фалончи авлодиман, мен писмадончи меросхўриман, деб аюҳаннос солишда эмас, миллат, Ватан, тарих ва истиқбол учун қайғуришни, шахсий сафарбарликни, халқ, Ватан дардларига дармон бўлишни, яъни маънавий баркамоликни талаб этади.

Тилаб МАҲМУДОВ,
фалсафа фанлари доктори, профессор, "Гулистон" журналининг бош муҳаррири

КОТИБА КЎЙЛАГИДАН ЧИҚҚАН ҲАНГОМА

Хилларининг бу садоқати, айтиш мумкинки, мардона жасорати рақибларни довдиратиб қўйди ва охир-оқибат Клинтоннинг Сенат судида оқланиб чиқишига замин яратди.

Ва ниҳоят, қарийб бир ярим йилдан буён давом этаётган ишқ можаросига нуқта қўйилди. Америка Қўшма Штатлари Президенти Билл Клинтонни мажбуран истеъфога чиқариш бўйича уч ҳафта давом этган Сенат суди Оқ уй соҳибини оқлашга мажбур бўлди. Сўнгги икки сайловда демократларга ютқизган республикачилар мухолифлардан ўч олишга нечоғли ҳаракат қилишмасин, бу ишқий машмашани ўз фойдаларига ҳал қила олмадилар.

Аввалига сенатор демократлардан уч-тўрттаси партиявий мансубликка қарамай, Клинтоннинг айбдор эканлигини эътироф этган бўлсалар, Сенат суди ниҳоясида бунинг мутлақо акси бўлди -- демократлар эмас, айни республикачилардан тўрттаси Клинтонни ёқлаб овоз берди.

Оқ уйнинг собиқ ходимаси Моника Левински ва унинг ўша машҳур доғли кўйлагидан бошланган можаро бутун Америка ҳаётини чирмовуқдай қамраб олди, десак муболаға бўлмас. Кейинги бир йил ичида вақтли матбуот, радио ва телевидение ''ишдаги ишқ'' ва унинг ишвакор тафсилотларига катта эътибор бердилар. Анча шов-шувга сабаб бўлган ва охири ҳеч нима билан тугамаган Пола Жонснинг даъвосига деярли уланиб кетган бу машмаша баъзи ҳолларда Американинг ички ва ташқа сиёсати билан боғлиқ баъзи воқеа-ҳодисалардан ҳам ошиб кетди.

Жамоатчилик фикрини ўрганувчи кўпдан-кўп ташкилотлар мутлақо кутилмаган ҳолат -- Президентнинг ўз иш кабинетидаги ишқий саргузаштларига одамларнинг муносабатларини аниқлаш мақсадида бир неча марта махсус сўровлар ўтказдилар. Аввалига жиддий хавотир учун деярли асос йўқдай эди. Кўпчилик ёш, ғайратли Президентнинг фаолиятини қўллаган ҳолда, ҳар қандай ҳолатда ҳам унга ҳайриҳоҳ эканликларини билдирдилар. Кейинчалик эса, яъни Левински хонимнинг кўйлаги экспертизадан ўтказилгач, кучлар ва қарашлар нисбати республикачилар фойдасига оға бошлади. Буни аниқ ҳис этган Клинтон ҳимоячилари тактикани ўзгартиришга мажбур бўлдилар. Президент ойнаи жаҳон орқали нутқ сўзлаб (айтишларича, Хилларининг маслаҳати билан -- муаллиф), ҳақиқатан ҳам Моника Левински билан ''айрим номақбул'' муносабатларда бўлганлигини очиқ айтиб, халқдан, ўз оила аъзоларидан узр сўради. Бу ҳам етмагандек, Клинтон ўз иш кабинетидан туриб прокурор Кеннет Старнинг саволларига бир неча соат давомида жавоб қайтарди. Орадан кўп ўтмай бу савол-жавоблар махсус телеканал орқали Америка халқига, бутун дунёга эшиттирилди.

Клинтоннинг рақиблари бу билан ёш Президентни тамомила обрўсизлантириш ва уни ўз ҳоҳиши билан Оқ уйни тарк этишга мажбур қилишмоқчи эдилар. Аммо қизиғи шу бўлдики, шундан кейин ҳам кучлар нисбати аввалгидай бўлиб қолаверди, америкаликлар ўз хатосини очиқ тан олган, чин дилдан узр сўраган ва экран орқали бўлса-да мафтункор чеҳраси билан қилган ишидан бағоят таассуфда эканлигини намойиш эта олган ўз раҳбарларидан юз ўгиришгани йўқ. Клинтоннинг тақдирини ҳал этиши лозим бўлган бу зарбалар маълум маънода республикачиларнинг ўзига қайтди.

Нега шундай бўлди? Бу саволга жавоб топиш у қадар мушкул иш эмас. Америкада ''Оқ уй раҳбарлари ўзгариши мумкин, аммо мамлакат сиёсати ўзгармай қолаверади'' деган нақл бор. Гап шундаки, икки юз йилдан ортиқ давлатчилик тажрибасига эга бўлган Америкада ички ва ташқи сиёсат асослари жуда мукаммал шаклланган, ҳар қандай ислоҳотчи раҳбар ҳам уларга жиддий тузатиш киритиши мушкул. Лекин, шунга қарамай, Арканзас штатининг собиқ губернатори Оқ уйга келар экан, кейинги олти йил ичида анча-мунча муваффақиятларга эришди. Февраль ойи бошларида махсус тайёрланиб, расман эълон қилинган маълумотномада айтилишича, Клинтон маъмурияти ўз фаолияти давомида 18 миллион янги иш жойлари пайдо бўлишига, тинчлик шароитида кечаётган сўнгги 41 йил ичидаги энг паст ишсизлик даражасига эришган. Иш ҳақининг ўсиши пулнинг қадрсизланиши даражасидан икки баравар ортиқ. Иқтисодий юксалиш уруш йилларидан кейинги энг юксак даражага кўтарилган. Бюджетдаги камомат деярли бартараф этилган. Клинтон даврида маориф ва соғлиқни сақлаш соҳасига эътибор кучайди, хорижий бозорларни очиш борасида катта ишлар қилинди. Халқаро можароларнинг олдини олишда демократлар ўзига хос шиддат ва қатъият намуналарини кўрсатдилар. Буларнинг ҳаммаси мураккаб шароитда демократларнинг обрўсини сақлаб қолди.

Иккинчидан, яна шу нарса ҳам борки, Клинтон-Левински муаллифлари аввалбошданоқ битта ''арзимаган'' тактик хатога йўл қўйишди. Улар ва бошқа кўпчилик ''рақиблар'' ҳам президент бошида қора булутлар айлана бошлаши билан Билл ва Хиллари ўртасида нифоқ чиқади ва бу нарса Клинтонга ҳаммадан кўра кучли таъсир кўрсатади, деб хаёл қилишган эди. Не тонгким, бундай бўлмади. Хиллари борми, Биллбойни ҳеч нарса қутқара олмасди.

Ва ниҳоят, сўнгги икки хулоса. Моника Левински хонимнинг кўйлагидан бошланган бу можародан Америка учун янги бир кучли ном, шахс ва номзодни кашф этди. Бу, шубҳасиз, Хиллари фавқулодда зукколик, босиқлик ва садоқат билан турмуш ўртоғининг ёнида турди, эрининг судга берган кўргазмалари телевидения орқали эълон қилиниб, шармандали бир ҳолат юзага келганида ҳам ўзгаргани йўқ. Унинг бу садоқати, айтиш мумкинки, мардона жасорати рақибларни довдиратиб қўйди ва охир-оқибат Клинтоннинг сенат судида оқланиб чиқишига замин яратди.

Суд тугади. Можаро ниҳоясига етди. Энди айрим хулосаларни чиқарса ҳам бўлади. Кимга тўй, кимга аза, деганларидек, бу можаро Клинтонлар силласини молиявий жиҳатдан батамом қуритди. Уларнинг бор-бутлари адвокатлар хизмати учун сарфланди. Кимлардир эса бу ишқ саргузаштлари баҳона бир нималик ҳам бўлиб қолишди. Олди-қочди гапларга ўч нашрлар ўзларини моддий жиҳатдан бир мунча тиклаб олдилар. Ижтимоий ҳаётда эса иккита нарса ойдинлашди. Бири -- жамоатчилик фикри. Клинтонни шу фикр сақлаб қолди. Иккинчиси -- Аёлнинг қудрати. Бор-ди-ю, Хиллари хоним: ''Ҳе, шунақа шилқим эр билан юраманми, бети қурсин'' деб кўйлагини тескари кийганда Клинтондир. Унинг қачон ва қайси лавозим учун кураш бошлашини билишимизга унча кўп вақт қолгани йўқ.

Республикачиларга келсак, уларнинг Сенат судидаги бу ютқизиғини мағлубият деса ҳам, демаса ҳам бўлади. Бунинг боиси бор, албатта. Бор-ди-ю, уларга Клинтонни Истеъфога жўнатиш насиб этганда, мамлакат Конституциясига мувофиқ, вице-президент Алберт Гор ўз-ўзидан Президентлик лавозимини эгаллар эди. Ва у Президент сифатида демократларнинг иккинчи муддати тугашига қадар ўзини анча тутиб олар, Оқ уй хўжайинлигининг нонини еб, тузини татиб кўришга улгурарди. Бу эса навбатдаги сайловларда республикачиларга эмас, айни демократларга қўл келиши сир эмас эди. Демакки, жуда ҳам хафа бўлмаса бўладиган мағлубият.

Прокурор Кеннет Стар бўлса, мен барибир курашни давом эттираверaман, деган фикрда экан. Бу энди, унинг шахсий иши.

Аҳмаджон МЕЛИБОЕВ

ПРЕЗИДЕНТ ЛАВОЗИМИНИНГ НАРХИ

АМЕРИКА

Бутун дунё аҳлини ўзига ром этган сеҳрли диёр - Америка демократик давлатлар ичида гегемон ҳисобланади. Чунки ушбу мамлакатда давлат байроғини ёқиб юборган шахсни жазолашдан кўра, мазкур шахс эга бўлган инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш доимо устун туради.

Поёнига етаётган XX аср бу жамият аҳлига қайсидир маънода ижобий, қайсидир маънода салбий келди. Лекин, бундан қатъий назар, америкаликлар 2000 йилда бўладиган президентлик сайловларига ҳозирданоқ тадорикни бошлаб юборганлар. АҚШ нинг ҳар бир фуқароси жаҳон жамоатчилиги диққат марказида бўладиган сайловларда ҳақиқат ҳукмрон бўлишини хоҳлайди. Шунинг учун ҳам шоир Уолт Уитмен: ''Мен соғлом рақобатга асосланган Америка давлат сайловларидан улканроқ, яхшироқ жорий этилувчи, ўтмишдан янада ижобий сабоқ олувчи, инсон зотида юксак ишончга замин яратувчи ўзга бирор нарсани билмайман'', - деган фикрида мантиқ унсурлари кучлироқдир.

Ҳар тўрт йилда бир маротаба ўтказиладиган президент сайлови Америкада катта намойишга айланган. Уни бекорга машҳур ёзувчи Норман Майлер ''Фиеста'', (байрам) деб атамаган эди. Ҳукумат сайловлари ҳам, сайловчилар, ҳам сиёсатчилар назди да давлат келажагини белгилашга қулай бир имконият ҳисобланади.

Бу жараёнларда Америка жамоатчилиги нафақат Президентни, балки АҚШ Конгресси аъзоларининг 90 фоиздан ортиғини ҳам сайлашади. Бундан ташқари, мавжуд 50 штатда хизмат қилувчи 500 мингга яқин идора ходимлари ва 87 минг маҳаллий ҳокимият аъзолари лавозимига кимни муносиб кўриш ҳам улар ихтиёрида бўлади.

Мазкур ўтказилажак сайловлар бошқа демократик жамиятлардаги сингари Америка демократиясининг ҳам асоси саналади. АҚШдаги сайлов жараёнлари ўзига хос хусусиятга эга. Аввало Штат ва Конгресс идоралари номзодларини кўрсатиш учун сайловолди йиғинлар бўлиб ўтади. Президентликка номзодларни саралашда штат миқёсида сайловолди йиғинлар ўтказилади. Жаҳондаги аксарият давлатларда эса номзодлар кўрсатиш жараёни партия ташкилотлари томонидан қаттиқ назорат этилади.

Юксак мавқега эга Республикачилар ва Демократлар партияси аъзолари ҳар тўрт йилда бир маротаба давлат Президенти ва вице-президенти лавозимларига номзод саралаш учун йирик умумдавлат конвентлари (мажлислар) ўтказишади. Америкаликларнинг деярли учдан икки қисми ўзларини ё Республикачилар, ёки Демократлар деб биладилар. Тарихга назар ташласак, 1856 йилдан бошлаб Америка Президенти ё Демократлар, ё Республикачилар партиясидан сайланиб келинмоқда. Шу сабаб бўлса керак, бу ҳолга одатланган жамоатчилик мазкур мансабга кимнинг номзодини кўрсатишда ҳеч қийинчилик кўрмай эркин тарзда сайлашади.

1828 йили Жон Квинси Адамс - ''Америка Президентлиги - на интилишга, на рад этишга арзирли мансабдир. Унга эришиш учун бевосита ёки билвосита равишда пул сарфлаш, менинг фикримча, аслида нотўғри'', - деб ёзган эди. АҚШнинг олтинчи президенти ва иккинчи президентининг ўғли Жон Адамс билдирган ушбу такаббурона фикрга қарамай, Жорж Вашингтон илк бор президентлик мазасини татиб кўрган даврдан бошлаб, бу мансабга эришиш йўлида ҳар бир сайлов кампаниясида улкан миқдорда пул сарфлана бошланди.

Собиқ коммунистик партия раҳбари Никита Хрушчёв ўзининг илк бора АҚШ га ташрифи чоғида қишлоқ хўжалигида маккажўхори кенг миқёсда экилишининг гувоҳи бўлганди ва Қўшма Штатлар эришган қудратнинг асосини айнан шу экинда кўрганди. Қайтиб келганидан сўнг собиқ СССР ҳудудида маккажўхорининг кенг қамровда экилишига эркатойнинг ўзи ташаббускорлик қилган эди.

Хуллас, ўрта мактабда 5-синфгача ўқиганлигидан ҳеч қачон хижолат чекмаган Хрушчёв: ''Дунёдаги ҳамма нарса кўнгилга тегади, лекин ҳокимиятни бошқариш сира меъдага тегмайди, чунки унинг мазаси бошқача бўлади'',- деб айтган вақтда америкаликлар аллақачон бу ширин мансабга эришиш учун ўз сармояларини ҳеч иккиланмай харжлай бошлаган эдилар.

Дастлабки йилларда маблағлар нашр ишларига сарфланган эди. Президентлик сайлов кампаниясининг асосий қисми газета саҳифаларидан ўрин олиб, сиёсий гуруҳлар маблағига чоп этилган мақолаларда у ёки бу номзодни ёқлаб чиқилганди. Радио илк бора 1924 йилги сайловларда қўлланилди. 1952 йилга келиб эса овоз берувчилар билан мулоқот қилишнинг асосий воситаси сифатида телевидение юзага чиқди.

Вақт ўтиши билан Қўшма Штатлар тобора ҳудуд ва аҳоли жиҳатидан кенгайиб борганлиги боис президентлик сайлови учун харажатлар ҳам мутаносиб равишда ўса бошлади. 1860 йили Авраам Линкольн ўзининг рақиби, 50 минг доллар сарфлаган Стефан Дуглас устидан ғалаба қозониш учун 100 минг доллар сарфлаб президентлик курсисига ўтирди. Орадан роппа-роса бир аср ўтгач, ушбу мансабга даъвогар, 10,1 миллион доллар харжлаган Ричард Никсонни мағлубиятга учратиш учун омадли ва шу билан бирга ўз ажали билан ўлмаган Жон Кеннеди атиги 9,7 миллион сарфлаган эди.

1960 йилдан буён саккиз маротаба ўтказилган президентлик сайловларидаги чиқимлар миқдори яна-да ортди. Давлат фондлари томонидан бешинчи маротаба қопланган 1992 йилги сайловда даъвогар Республикачи Жорж Буш тахминан 90 миллион доллар атрофида пул сарфлади. Лекин унга нисбатан ёш бўлса-да, президентлик лавозимининг жуда ширинлигини олдиндан ҳис қилган Демократик партия номзоди Билл Клинтон бор-йўғи 130 миллион маблағидан воз кечиб Бушни доғда қолдирди.

Маълумотларга кўра, 1992 йилги Президент сайловларига мамлакатдаги мавжуд барча партиялар томонидан умумий ҳисобда 550 миллион доллар сарфланган. Мазкур 550 миллион Америка раҳбариятининг сайлов кампаниясига сарфлаган жами 3,2 миллиард долларининг олтидан бир улушини ташкил этади, холос. Қолган маблағлар Конгрессга номзод кўрсатиш ва арбоб сайлашга, штат ва маҳалий ҳокимиятларга минглаб вакиллар кўрсатишга, шунингдек, партиявий бўлмаган сиёсий комитетларнинг харажатларини қоплашга кетган.

Ўтказилган сўнгги бешта Президентлик сайловларида давлат томонидан ажратилган маблағларга мамлакатдаги солиқ тўловчиларнинг Президент Сайлаш Кампанияси Фондига тўлайдиган - якка шахслар учун бир доллар ва эру хотинлар учун икки доллар миқдоридаги маблағлари ҳам ўз ҳиссасини қўшди.

Президент Клинтоннинг ҳозирга қадар 7 йиллик раҳбарлик даврида тарих саҳифасидан ўрин олган шахсий ҳамда жамият ҳаётидаги амалга оширган яхши-ёмон ишлари талайгина [...] бир йиллик вакола[...]да яна нималар [...] вақт кўрсатади.

Бўлғуси 2000 йи[...]ловларда ҳукумат [...]ким келиши учун Д[...]лар ҳам, Республикач[...] ҳозирдан ҳаракатни[...] юборганлар. Вах[...]жўжани санайдиган [...]пайт кузда келади. [...] ҳеч қачон жонга тег[...] лавозим кимга насиб[...] - ҳозирча номаълум. [...]ган гапки, даъвогар[...] чўнтагига ҳам боғлиқ[...]

Камо[...] АЛИС[...]

ТУРФА ОЛАМ

Энг, энг, энг...

Энг машҳур паҳлавонлардан бири Якуб Чеховский 58 ёшигача спорт билан шуғулланган. 1913 йили бир қўлида 6 нафар аскарни кўтариб манежда юрган.

Якуб ўзини кўприк қилиб устида 10 кишини кўтарган. Кўкрагига ёғочдан кўприк ўрнатиб, унда 30 кишидан иборат оркестр куй чалиб турган. Сўнг елкасида 40 одам қалин темирни эгишиб, кўкраги устида 3 та юк машинаси одамлари билан ўтирган.

* * *

Энг қадимий музей 1679 йили қурилган бўлиб, у АҚШ нинг Оксфорд шаҳридадир.

* * *

Энг енгил одам инглиз Хоукинс 17 ёшида унинг вазни 5,44 кг эди.

* * *

Энг енгил қизалоқ Англиянинг Нельсон шаҳрида туғилган. Дебора Уилкингсон икки ҳафталигида оғирлиги 567 грамм, бўйи эса 28 см бўлган.

* * *

Дунёда энг катта велосипед Япониянинг Осака шаҳрида 3 йилда ясалган бўлиб, унинг баландлиги 3,4 метр, узунлиги 5 метр бўлган. Аммо унинг педалига ҳеч кимнинг оёғи етмасди.

* * *

Энг катта стул ирландиялик дароз бўйи 253 см бўлган О.Брайеннинг 1780 йили ёғочдан ясалган стули ҳисобланади. Стулнинг бўйи 158 см, ўриндиқнинг кенглиги 78 см бўлган.

* * *

Энг катта от бу ''шайр'' наслидаги отлар бўлиб, уларнинг бўйи 183 см, энг кичиги эса ''фалабелло'' наслидан бўлиб бўйи атига 70 см экан

* * *

Энг узун номли шаҳар Янги Зеландияда бўлиб, унинг номи- ''ТАУМАТАУАКАТАНГИАНГАКОАУАУОТАМАТЕАПОКАНУЭНУАКИТАНАТАХУ''. Мазмуни эса ''Таматеа Покаи Уэнуа ўз севгилисига атаб най чалган жой'' деган маънони англатиб, кирилицада 54 та, инглизчада 57 та ҳарфдан иборат.

ҲИОБҲАМҲИ

ДАРДЛИҒ КЎНГУЛ – ШУЪЛАЛИҒ ЧАРОҒ

Тафаккур

Ҳазрат Алишер Навоий

Одамийнинг яхшироғи улдурким, порсо ва пок бўлғай, ва ҳақ сўзин айтурда бевахму бок бўлғай. Ўзи поку кўзи покни инсон деса бўлур. Тили ариғ ва кўнгли ариғни мусулмон деса бўлур. Мусулмон улдурки, мусулмонлар анинг тили ва илгидин эмин бўлғайлар ва кўзу кўнглидин мутмаин.

* * *

Дардлиғ кўнгул -- шуълалиғ чароғ; ёшлиғ кўз -- сувлуқ булоғ. Тева қушин юклаб кўчса бўлмас ва чодир қанотин очиб учса бўлмас. Ўт иши қовурмоқ, ел иши совурмоқ. Сувнинг мазаси муз била; ошнинг мазаси туз била; одам яхшилиғи сўз била. Сиҳҳат тиласанг кўп ема; иззат тиласанг кўп дема... Яхши либос танға оройиш; яхши қўлдош жонға осойиш. Томеъдин карам тилама; гадодин дирам тилама. Бахилдин амонат ажаб, каримдин хиёнат ажаб. Чоқин сиймин ўкса бўлмас, ёғин риштасин тугса бўлмас. Телба қулоғига панд -- қуён аёғига банд.

* * *

Яхшидин ёмонлар ҳам ёмонлиғ кўз тутмас; яхши ёмонларға ҳам яхшилиғни унутмас. Яхшилиқ қила олмасанг, ёмонлиқ ҳам боре қилма. Яхшиликдин ёмонлиғни яхшироқ билмасанг, ёмонроқ ҳам боре билма. Яхшилиғни билмасанг, яхшиларға қўшил; яхшилиқ теграсига эврула олмасанг, яхшилар теграсига эврул.

АСЛ МУДДАО НЕ?

Иқтибос

''Америка овози''нинг (Вашингтон. 31 январь 1999 йил.) тошкентлик ҳамкори Марфуа Тўхтахўжаева Ўзбекистон матбуоти хабарларини шарҳлаб туриб шундай деди:

-- ''Ҳуррият'' рўзномасида жамиятдаги коррупция мактабларни ҳам четлаб ўтмаганлиги кўрсатилган. Мисол, 243-мактабда 1-синфларни жадаллаштирилган ва оддий синфларга бўлинган, жадаллаштирилган синфда ўқиш учун ҳар бир бола ойига 3 000 сўмдан тўлаши керак. Бир савол туғилади: бу қандай жамият бўлмоқда? Менинг фикримча, жавоб аниқ, бу -- коррупция жамияти...

ТАҲРИРИЯТДАН: Энди муҳтарама журналист ҳамкасабамиз кўтарган ваҳимага туртки бўлган ''Ҳуррият''даги мақолани холис ўқийлик: **''Бу йил 46-мактабда 3 та биринчи синф очилди. 243-мактабда бўлса 11 та биринчи синф мавжуд. Ҳамма фарзандларини ўша мактабга бергиси келади.**

Яна бир масала, мазкур мактабда биринчи синфларни жадаллашган ва оддий синфларга бўлишган, жадаллашган синфда ўқиш учун ҳар бир бола ойига 3 000 сўмдан пул тўлаши керак. Бунга имконияти йўқлар эса оддий синфда таълим олишларига тўғри келади''.

Қизиқ савол туғила[...] яхшироқ билим олиш [...] тўлаш фақатгина корру[...]миятидагина бўлиши [...]ми? Иккинчидан, ҳар[...] мулоҳазани, мақолани [...]ганча қора рангларга бў[...] турлича тус беришдан муддао не? Назаримизда, ''Америка овози''нинг мухбири айнан шу йўлни танлагандек. Тағин мамлакатдаги бир мактаб жорий этган, янаям аниқроғи, ҳали жорий этиб улгурмаган усул би[...]лан бутун жамиятни коррупци[...]яда айблаш пашшадан [...] ясашдан ҳам ўтиб тушади.

Ҳажв

ХАНДАЛАР

Ёш, келишган қиз қўшма корхонадан иш сўраб келди.

-- Нима иш қўлингиздан келади? -- сўрашди ундан.

-- Ҳеч нарса.

-- Афсуски, бу жой ҳозир банд.

* * *

-- Икки соатдан буён сендан сўраяпман, нега ишга 10 дақиқа кечикиб келдинг, нега жавоб бермайсан?

* * *

-- Наҳотки бешинчи ўғлингнинг исмини ҳам Сергей қўйган бўлсанг?

-- Ҳа.

-- Ахир уларни қандай чақирасан? Бирини чақирсанг ҳаммаси келади-ку.

-- Йўқ, мен ҳар бирининг исми-шарифини қўшиб чақираман.

* * *

Бола онасидан:

-- Ойи, сиз ''фаришталар учади'' дегандингизми?

-- Ҳа, нимайди?

-- Дадам менинг энагамни ''фариштам'' деди. У қачон учади?

-- Шу бугуноқ учади-да, болам.

* * *

-- Вася, нега башаранг моматалоқ бўлиб кетган?

-- Бозорда кўлқоп сотаман. Пештахтам тепасига ''харидингиз сифатини пештахтадан узоқлашмай туриб синаб кўринг'' деб ёзиб қўйилган.

-- ?..

-- Гап шундаки, мендаги қўлқоплар боксчиларники...

* * *

Янги қурилган уй қабул қилиб олинаяпти.

-- Нега бирортаям деразада ойна йўқ?

-- Биласизми, елвизак бўлмасин деб шундай қилдик.

* * *

Эллиен:

-- Қандай йўл билан ўзимга эр танласам бўлади?

Сюзанна:

-- Эр топилади, сен ўзингга вафодор бўйдоқ танла.

* * *

-- Кечирасиз, менинг костюмимни кўрмадингизми?

-- Устингизда турибди-ку!

-- Э-ҳа, раҳмат сизга, агар сиз бўлмаганингизда уйга яланғоч кетарканман.

Русчадан Темурбек таржимаси

ВЕЙМАР - ЙИЛНИНГ МАДАНИЙ МАРКАЗИ

Номи беихтиёр машҳур немис классиклари Гёте ва Шиллерларни ёдга соладиган Веймар шаҳри шу йилнинг 19 февралидан бошлаб Европанинг 1999 йилги маданият марказига айланади. Хўш, бу шаҳар бир йил давомида европаликларга нималарни тақдим этади?

100 та давлатдан 5000 га яқин маданият арбоби иштирок этадиган 1000 та тадбир 2000 йилгача Веймар шаҳрида бўлиб ўтади. Ўтказилажак тадбирларнинг кўпчилиги шу йилнинг 28 августида 250 йиллик юбилейи нишонланадиган Гёте номи билан боғлиқ. Гёте юбилейининг Веймар байрамларига тўғри келиши тасодиф эмас, Европа Иттифоқи министрлар кенгаши 1985 йилдан кейинги ''маданий марказлар'' рўйхатини тузаётганда буни ҳам ҳисобга олган эди. Бундан ташқари, Шиллернинг 240 йиллик юбилейи, тарихга Веймар республикаси (1919-1933) деб киритилган биринчи немис демократик давлатининг конституцияси 80 йил муқаддам шу шаҳарда қабул қилинганлиги, Веймарнинг 745 йил олдин манбаларда илк бор шаҳар сифатида тилга олиниши ва ҳоказолар бежизга бунчалик кўп тадбир режалаштирилмаганидан дарак беради.

Веймардан 10 км узоқликда жойлашган Эттерсберг шаҳарчасида Букенвалд концлагери вайроналари бор. Национал-социалистлар 1937 йилдан 1945 йилгача бўлган давр ичида бу ерда 56000 одамнинг ёстиғини қуритишган. Веймар бир йиллик тадбирлар давомида ўз тарихининг ушбу қора саҳифаларини хотирлашни ҳам режалаштирган, аммо бу ердаги тадбирлар, анъанага қарши ўлароқ, ўзгача тарзда ўтказилади. Меҳмонлар концлагер деворларида Гёте расмлари кўргазмасини томоша қилишади. Хуллас, бир йил давомида 50 дан ортиқ тадбир Гёте номи билан боғлиқ ҳолда ўтади.

Гёте даврида князликнинг резиденцияси вазифасини ўтаган ушбу кичик шаҳарга ҳар йили 1,5 млн меҳмон ташриф буюради. Шаҳар бургомистрининг айтишича, уларнинг сони 1999 йилда 5 млн.гача етиши мумкин. Шаҳар қўнғироқлари чалинмоқда. Веймарнинг мўъжаз ёдгорликлари, гўзал табиати ва асосийси, кўплаб қизиқарли тадбирлар оламни ўзига чорламоқда.

Тўйчи РЎЗИБОЕВ

БРАЗИЛИЯДА ИҚТИСОДИЙ БЎҲРОН

Ўтган ойлар мобайнида ҳукумат ўз ожизлигини, мураккаб вазиятни бошқаришга ва ҳокимиятда авж олган қароқчилик-коррупсияни тугатишга ноқобил эканлигини намоён қилди қилди.

Инқироз

Охийри барча шубҳаю гумонлар барҳам топди. Бразилия марказий банкининг бошқарувчиси Густав Франко истеъфо берди, унинг ўринбосари эса мамлакат миллий валютаси -- реялнинг АҚШ долларига Нисбатан 80 фоизга қадрсизланганини тан олди.

Дунёнинг улкан иқтисодга эга бўлган саккиз давлатига тенглаша оладиган Лотин Америка паҳлавони ўз миллий валютасини ҳимоя қилиш учун 3 ой олдин 41,5 миллиард доллар миқдорида ёрдам олди. Шолл Стриттдан то Варшавага қадар барча молиявий бозорлар Бразилиядаги инқирознинг ўзларига кўрсатиши мумкин бўлган таъсиридан таҳликага тушдилар. Айни шу дамда биргина савол кўпгина инвесторлар ва сиёсатчиларни ҳушёр тортирмоқда. Бразилиядаги молиявий бўҳрон глобал иқтисодий бўҳронни келтириб чиқариши мумкинми? Бу ўз ўрнида бошқа саволларни ҳам етаклаб келади. Бразилия иқтисодий ислоҳатларни давом эттириб, реял қадрсизланиши жараёни назорати қўлга олаоладими, инвесторлар ишончини қайтадан қозона оладими ёки Осиё инқирози кўринишидаги хаосга тушиб қоладими?

Тўғрисини айтганда, реял сўнгги пайтларда валюта бозорида мустаҳкам ўринга эга бўлади, деб тасаввур қилинганди, бошқа томондан, реялнинг қадрсизланиши борасидаги ҳадиклар кучайиб борди. Бразилиядаги фоиз ставкаларининг юқори даражада қолишига сабаб эса инвесторларнинг пул қадрсизланиши шароитида таваккал қилишлари учун компенсация талаб қилишганларидир. Умуман, ҳозирда реялнинг қадрсизланиши давом этаётган экан Бразилия экспортерларининг фаоллиги янада сусайиши, фоиз ставкалари эса бутунлай пасайиши мумкин.

Бразилиянинг ҳали ўз валютасини ҳимоя қилиш учун халқаро ёрдамдан ташқари 35 миллиард доллар захираси қолди. Бир қарашда Бразилия 1995 йилда Мексикадаги бўҳрондан кейинги жараён сингари реял қадрсизланишини назорат қилишнинг уддасидан чиқиши мумкин. Аммо бу ҳали ўта қийинчилик билан амалга ошадиган кўринади. Афсуски, инвесторларнинг мамлакат ҳаётидаги бош муаммоси бўлмиш девалвасияга қарши ҳукуматнинг бирор-бир жиддийроқ чора кўра олишига бўлган ишончи йўқолди ва Бразилия яна мажбурий равишда реял қадрсизланиши давомийлигига мубтало этилди; жамоат секторидаги камомат йиллик даромаднинг 6 фоизига етди.

1994 йили реял муомалага киритилгандан буён Бразилия сиёсатдонлари юқори фоиз ставкалари ва барқарор биржа нархлари инфлясияни тўхтатишига, етарли хорижий сармоя маблағларини жалб қилиши ва режаланган ислоҳатларни мамлакатнинг сиёсий лабиринти орқали асте-секинлик билан амалга оширишга ёрдам беришига қаттиқ ишониб келишди. Афсус, бу умидларнинг барчаси пучга чиқди, чунки ривожланадиган бозорга оид фикрлар ва солиққа оид ваъдаларга амалга ошмади. 41,5 миллион доллар-қарзни олиш эса орқага чўзилди.

Ўтган ойлар мобайнида ҳукумат ўз ожизлигини, мураккаб вазиятни бошқаршга ва ҳокимиятда авж олган қароқчилик-коррупсияни тугатишга ноқобил эканлигини намоён қилди. Қайтага мамлакат ичида ҳукуматга бўлган ишонч сусайди. Бир йил олдин, реял қадрсизланиши содир бўлиши сиёсий инқирозни ҳам келтириб чиқаришини айтган мамлакат президенти Фернандо Ҳенрик Сардоза эса реял атрофида қўрқинчли хавотирларни бартараф этиш тўғрисидаги мулоҳазаларга берилган. Ўз қадрини тиклаш Сардоза маъмуриятидан реял қадрсизланинишининг олдини олиш ва инвесторларнинг ишончини қайтадан қозонишни талаб қилади.

Инвесторлар ҳали ҳам таваккал қилмоқдалар, зероки, беқарорлик ҳали ҳам кучли. Бразилиянинг молиявий тушкунлиги бир неча қўшни давлатларни ҳам ўз домига тортишига оз қолди.

Бу инқироздан сақланиб қолиш ҳукуматнинг кўрадиган чора-тадбирларига ва дунёнинг йирик давлатлари ҳамда халқаро ташкилотлари томонидан бериладиган кўмакка қараб қолаётир.

Россиядаги сингари биржа нархларини юқори фоиз ставкалари билан оширишга бўлган уриниш ва молиявий қўллаб-қувватлаш тўғрисидаги ваъдалар ҳавога учди.

Кўпчилик ҳукуматнинг ноқобиллига бу мамлакатга бўлган ташқи кўмакчилар, хусусан IMF нинг ишончини сусайтиришини айтишмоқда. Энг муҳими, эса Сардоза маъмуриятининг Бразилия ва IMF ўртасидаги келишув мажбуриятларини қатъий амалга оширишдадир.

Бундан ташқари Бразилия миллий валютасининг қадрсизланишини келтириб чиқарган сабаблар, ўз молия тизимини қайта кўриб чиқиши, таклиф этилаётган ёрдамлар, инқироздан чиқиш йўллари тўғрисидаги маслаҳат ва қарзлари устида ҳам пухта ўйлаш керак.

Шавкат ОРТИҚОВ

РОЙИШ ЙЎҚОЛМАЙДИ

Муомала

Сўз — шифо

''Соғлом авлод учун'' мақсадли мажмуий дастурни амалга оширишда соғлиқни сақлаш ва тиббиёт соҳасини янгидан ислоҳатлаштириш яъни Президентимизнинг Республика соғлиқни сақлаш тизимини ислоҳ қилиш давлат дастури тўғрисида'' ги (1998й. 10 ноябрь) фармони ҳозирги куннинг долзарб вазифаларини амалга оширишда муҳим аҳамият касб этади.

Тақдирнинг тақозоси бўлиб Юнусобод туманидаги № 12 ВТЭК йўлланмаси билан 1998 йил 20 ноябрдан 4 декабргача Республика миллий реабилитация марказида ўзимни текширтириш ва даволанишимга тўғри келди. Шу давр ичида терапия бўлимининг неврология қисмида мени яхшигина ''чиғириқ''дан ўтказишди. Яъни юрак, ўпка, жигар, буйрак, ошқозон, кўз, қулоқ, бош мия ва бошқа аъзоларнинг иш фаолиятини махсус техник воситалар орқали текширишди. Очиқроқ айтганда, биринчи гуруҳ ногиронлигига ўтиш учун бўлган талабларни синовдан ўтказишди.

Лекин, мендаги мавжуд ва аниқ кўриниб турган касалликни аниқлаш ва тегишли хулосага келишда шифокорлар негадир ишни пайсалга солишди. Мени даволовчи шифокор Ҳилола Абдуллаевага қайта-қайта мурожаат қилишимга тўғри келди. Сабаби, кўричак операцияси туфайли (1998й. 5 январь, № 17 шаҳар шифохонасида, икки қулоғим эшитмай қолганди. Унинг устига менда вужудга келган мудом шовқинлар давом этаётганлиги, бош айланиши, кўзнинг хиралашиши сабабларини аниқлаш ва даволашни илтимос қилдим. Шифокор эса, кўз ва қулоқларни текширувчи ва даволовчи шифокор тамда тегишли аппаратлар Марказда йўқлигини айтди. Натижада Ўрдадаги пуллик поликлиникага бориб бош мия қон айланиши функцияси ва кўзларни текширтирдик, уларнинг хулосаларини марказга топширдик.

Марказ комиссияси ва пуллик поликлиника мутахассисларининг хулосаси ҳамда ўзларининг баъзи таҳлилларига асосланган ҳолда хулосаларини № 12 ВТЭКга юборишди. Турмуш ўртоғим Муҳаббатхон терапия бўлими бошлиғи Г.Х.Иноқовага мурожаат қилиб, комиссиянинг хулосасини сўраган эди. Шунда бўлим бошлиғи ''У киши ўз оёғида юра олади-ку, биринчи гуруҳ ногиронлигини берилиши номаълум'', - деган гапни айтибди. Мени биров суямаса ёки деворга суянмасам юра олмаслигимни билган шифокорларнинг хулосасидан аввало бироз ҳайратга тушдим. Кейин эса, тақдир шу эканда, деб ўзимга тасалли бердим. Чунки, мен биринчи гуруҳ ногиронлигига ўтишимдан кўра, касалликни даволаш йўлларини билишим зарур эди.

Худо хоҳласа шифо топиб кетсам, мен яна меҳнат қилишни хоҳлардим.

Хуллас ҳужжатлар Марказдан № 12 ВТЭКга келиб тушгач, унинг натижасини билиш учун (18.XII.98) турмуш ўртоғим бориб келди. Улар ҳам аниқ бир жавоб беришмабди. Шунда турмуш ўртоғим Республика Ижтимоий таъминот ва Соғлиқни сақлаш вазирликларига тайёрлаб қўйган аризамни кўрсатибди. Кейинроқ ВТЭК раҳбари уйга телефон қилиб, яна хабар олишимизни айтибди. Натижада 29.XII.98й. да менга биринчи гуруҳ ногиронлиги ҳақидаги маълумотномани беришди.

Мен юқорида умумий ҳолатларнигина келтирдим. Лекин асосий мақсадга ўтадиган бўлсам, энг аввало инсофли, ўз бурчига ҳалол ва дилкаш шифокорларга тасаннолар айтгим келади. Шу ўринда № 17 шаҳар шифохонасининг жарроҳлик бўлими шифокорларига ҳам.

Бундан ташқари Республика миллий реабилитация марказининг шифокори Абдуллаева Ҳ.Қ. ҳақида озгина бўлсада алоҳида дил сўзларимни айтгим келади.

* * *

Мени Марказга қабул қилишгандан сўнг, хонага ёшгина аёл кириб келди. Озғиндан келган ва истараси иссиқ бу аёл нималарнидир мендан сўради. Мен эса аксига олиб эшитмайман. Эшитмаслигимни билгач, у киши қоғозга ёзиб, ўз саволларини бера бошлади. Хуллас, суҳбатимиз ёзма савол ва оғзаки жавоб тарзида давом этди. Суҳбатимиз тугагач, у аёл менга тағин қоғоз узатиб, чиқиб кетди. Қоғозда ''Абдуллаева Ҳилола Куттайбоевна - даволовчи шифокорингизман'' деб ёзилган эди. Ўзимча ''Ёш бўлса ҳам анча тажрибали, меҳрибон, дилкаш шифокор экан'' деб қўйдим.

Операциядан кейин мен нима сабабдан бу ҳолга тушиб қолганимни, яна даво топаоламанми, ишга тушишим мумкинми, наҳотки битта кўричак операцияси туфайли бир умрга ногирон бўлиб қолсам, тиббиётнинг кучи қаерда, деган саволларни шифокорга берабошладим. Шунда шифокор жиддий ҳолга кириб, қоғозга нималарнидир ёзиб, менга тутди. Унда: ''Кўпинча антибиотикларнинг передозировкаси сабаб бўлади'', деб ёзилган жумлани ўқидим. Мен бунга ажабланмадим. Чунки операциялар менда қандай кечкани ўзимга маълум эди. Мен янада аниқроқ жавоб беришини илтимос қилдим. Шифокор қоғозга тағин бирнималарни ёзди: ''Ҳар бир касалга ҳар бир дори индивидуал таъсир қилади''. Бу билан мени қаноатлантиришга ва маълум даражада юпатишга ҳаракат қилаётганини сездим.

Тасҳишлар охирлаб қолгач, ҳар бир аъзоларимни қандай ҳолатда эканлиги билан қизиқдим. Аммо шифокор ''Сизга айтмаймиз, мумкин эмас'' деди. Сабабларини сўраганимда ''Оила аъзоларингизга айтамиз'' деб бармоғи билан қошини кўрсатди (яъни турмуш ўртоғингизга дегани). Лекин оила аъзоларимга ҳам тайинли бир нарса айтмабди. Балким бу қандайдир иллатлардан гумон бўлса керак деб унга эътибор бермадим. Чунки дард устига яна дард қўшилишини хоҳламасдим.

Даволанишимнинг сўнгги кунларида шифокорга яна мурожаат қилдим.

- Қулоқларимнинг эшитишидан умид қилса бўладими? - деган саволимга шундай жавоб ёзиб берибди: ''Ҳар доим киши умид билан яшаши керак, тўғрими?''. Мен ёзувни ўқиб бўлганимга қадар шифокор менга кулимсираб тикилиб турди. Мен яна ''Шифокорлар давосини топмаса ўзим, топаман'', дедим. Бир зум жиддий туриб, ''қандай қилиб?'' - деган саволни билдирди. Мен эса ''Даволаш йўллари кўп'' - дедим. Шунда шифокор яна қоғозга ёзабошлади ва кейин менга узатди. Унда эса: ''Умидсиз, мақсадсиз яшашнинг (дабўлса керак- А.Р.) ройиш йўқолади'', деган хулоса бор эди.

Қоғозни ўқиб чиққач, беихтиёр кулиб юбордим. Шифокор ҳайрон бўлиб қолди.

- Имконим борича жисмоний ҳаракат қиламан, махсус машқларни бажараман, балким озроқ бўлса-да енгиллашарман, - дедим. Шифокор юзига табассум югурди ва ''Эҳтиётлик керак!'' - деганча секин ўрнидан турди.

Хулоса қилиб айтганда, ёш ва иқтидорли шифокорнинг ижодий камолати муваффақиятлар тилайман. Унинг одамийлиги, меҳрибонлиги, дилкашлиги холисона ва виждонан қилаётган меҳнатига ҳамиша қанот бағишласин.

Равшан АБДУМАЛИКОВ,
биринчи гуруҳ ногирони

ОҚСОҚОЛ ПОЛВОН БЎЛГАЧ...

Маҳалла ҳам спортчилар маҳалласи бўлади-да

Мураббий

Самарқанд шаҳрига кираверишда Афросиёб тепалигининг жануби-шарқий қисмида жойлашган, шарқ меъморчилиги хазинасининг дурдонаси бўлмиш Шоҳи-Зинданинг рўпарасидаги қалъада Сиёб туманига қарашли қадим маҳалла бор. Унинг номи - Оби-Машат. Дарвоқе, асрларга тенгдош бу маҳаллада буюк аждодлар қатори яқин ўтмишда Ҳожимуҳаммад полвон, Ҳамроқул полвон, Аҳмад полвон, Маъруф полвон, ёзувчи, Тожикистон Фанлар Академиясининг аъзоси Баҳром Шермуҳамедовлар яшаб ўтишган. Бугунги кунда эса уста дурадгор Мардон Шермуҳамедов, эгарсоз Неъматулло Усмонов, байналмилалчи жангчи, ногирон Тилла Шодиев, спорт устаси, халқаро тоифадаги ҳакам, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган спорт устози, халқ маорифи аълочиси Мамажон Аҳмедов, спорт усталари ака-ука Ҳасан-Ҳусан, Худоёр, Шерзод, Алишер, Хуршид, Бекзод Аҳмедовлар маҳалла довруғини юртга таратишмоқда.

... Мамажон ака оиласи билан яшайдиган тўрт хонали уй спорт музейини эслатади. Деворларда, токчаларда спорт буюмлари, нишонлар, сувенирлар, ёрлиқлар, медаллар, турли совғалар, суратлар, спортга доир газета-журналлар, китоблар тизилган. Уларнинг бариси Мамажон аканинг спорт ютуқларидан ҳикоя қилади.

Узоқ йиллардан буён ''Ёшлик'' вилоят кўнгилли спорт жамияти раисининг муовини, Оби-Машат маҳалласи қўмитаси раиси бўлиб ишлаб келаётган Мамажон ака ишхонасида, маҳаллада, эл-юрт, ёру дўстлар даврасида ҳурмати баланд инсонлардан.

Оби-Машат маҳалласида 600га яқин оила истиқомат қилади. Бу аҳил маҳаллани спортчилар маҳалласи дейишлари ҳам бежиз эмас, албатта. Маҳалла оқсоқоли полвон бўлгач...

Учинчи йилдирки, маҳаллада соғломлаштириш маркази фаолият кўрсатмоқда. Ҳозир спорт масканида шуғулланувчилар сони 100дан ортган. Улар орасида болалар, ёшлар, ўрта ёшдаги кишиларни ҳам учратасиз. Ҳозирги вақтда соғломлаштириш маркази аъзолари орасида спортнинг штанга ва кураш тури бўйича 17 нафар спорт устаси, бир неча Ўзбекистон чемпионлари, рекордчилари етишиб чиқди. Республика ва халқаро миқёсдаги мусобақаларда ғолибликни қўлга киритган тўрт нафар йигит СамДУнинг жисмоний тарбия факультетига имтиҳонсиз қабул қилинди. Яна шуни қўшимча қилиш мумкинки, спорт марказига қатновчи 19 ўқувчи нуқул аъло баҳоларга ўқийди.

Маҳалламизда ''оила-маҳалла-мактаб'' ҳамкорлигига алоҳида эътибор қаратилган, - дейди Мамажон ака.

- Мамажон ака, Сиз маҳалла оқсоқоли бўлиш билан бир қаторда мактаб ота-оналар қўмитасини ҳам бошқарасиз. Бундан ташқари, спорт маркази иши; тренерлик, турли мусобақаларга бориш, ҳакамлик қилиш, жамоатчи мухбирлик... Буларнинг бариси асосий ишингизга халал бермайдими?

- Жамоатчилик ишлари ҳеч кимга, ҳеч қачон халақит бермаса керак. Киши мудом юмуш билан машғул бўлса асло ютқазмайди. Чунки одамзод бирор юмушга, савоб ишга қўл урдими, албатта уни қўллаб-қувватловчилар топилади. Мен ҳам кўпинча ҳамкасбларим, маҳалладошларим Одил Собиров, Абдуғани Ҳамроев, укаларим Ҳасан-Ҳусан, Маҳмуджон, жиянларим Хуршид, Алишержон ва бошқаларга суяниб, ишониб иш тутаман.

Бунинг устига уч ўғлим - Худоёр, Шерзод ва Бекзоджонлар ҳам яхшигина спортчи.

Ҳа, маҳаллада ҳаёт қайнаган. Ҳар ўн кунда миллий ўйинлар бўйича, ҳар йили эса маҳалладош Аҳмад Ҳамроқулов хотирасига бағишлаб анъанавий халқаро мусобақалар ўтказиб турилади. Буларнинг барчаси спортни янада оммавийлаштиришга хизмат қилмоқда.

Бир сўз билан айтганда, машҳур маҳалланинг машҳур полвон оқсоқоли, тиниб-тинчимас мураббий Мамажон Аҳмедов ўзбек спортининг ривожланишига муносиб ҳисса қўшаётган фидойи инсонлардан биридир. Бундай кишилар билан ҳар қанча фахрлансанг арзийди.

Ё.АМИНОВ
Самарқанд шаҳри

МЕНИ ТИНЧ ҚЎЙИНГЛАР, ҲЕЧ НАРСА ЁЗМАЙМАН!

Ҳажвия

Кеча куним кун бўлмади. Асаббузарлик билан ўтди.

Эрталаб кайфиятим яхши эди. Ишга барвақт келдим. Фаррош хола билан самимий, хушчақчақ салом-алик қилдим. Тавозени жойига қўйдим. Хола шошганиданми ё кўнгли ийибми, дераза токчалари, столларни яна бир сидра артиб чиқди.

Тушликка довур берилиб ишладим. Навбатдаги сонга тайёрлаётган мақолани тугатай деганимда...

Телефон жиринглади... Ўзиям сукунат тарс ёрилиб кетди. Ҳушим учди.

- Алло! Сенмисан? Қандайсан? Келин... болаларинг яхшими? Янги йилларинг билан! Маладес! Ишдамисан? Қара-я... Сенга бунча осон тушаман, деб ўйламовдим. Ке, шуни бир суриштирай деган хаёл билан телефон қилдим. Маладес!

... Танидим. Дўстим Қодирқул. Мен уни ''бобиллоқ'' дейман. Тўхтамай гапиради. Ҳозирам телефонда шундай қилди. Саломаликни кутиб ўтирмайди. Гап бошлайди-ю, тинмайди. Ўзи ўқитувчи. Тарихдан дарс беради.

- Бобиллоқ! Кечирасан, Қодирқул! Сенмисан? - уни базўр тўхтатдим.

- Мен, аканг қарағай... Нима, телефон қилмайди, деб ўйлаганмидинг... ошнам, биз дўстга оқибатлимиз, - кетди шу билан... узлуксиз гапирди. Автоматдек бетўхтов олди.

- Қодирқул, ишларинг дурустми, дўст? Яхши бўлди телефон... қилганинг. Кеча сени эсловдим.

- Эслайсан-а, эслайсан. Жа, сипойичиликни келиштирасан. Биз камбағални...

Шартта гапини бўлмасам, тамом, гина-кудратини тўкиб соладиган.

- Бобил...эй, Қодирқул! Ишхонадан чиқаяпсанми?

- Қанақа ишхона? Сенга ким айтди ишхонада телефон бор деб.

Шаҳарга келдим. Камутатор улаб берди. Менга қара, шундай совуқда мактабда иш бўлади, деб сенга ким айтди... Изғирин тешаман, дейди. Мактабдамисан, деб сўрайсан... Бу совуқда ўқувчи тугул малимниям совуқ уриб кетади-я. Қулоқчиннинг остида қулоғинг шалғомдай қизаради...

- Секинроқ жавра, барака топгур! Бунча тариллайсан. Нима, иситиш тармоқлари ишдан чиққанми?

- Тармоқ-пармоғинг нимаси. Қишлоқда газ бор, деб сенга ким айтди ўзи... Ҳамма печ ёқади-ку... Ё қишлоқда, отангнинг уйида паравой-топливо борми? Билмаган экан-ман-а...

- Барибир, мактабни иситиш керак-ку...

- Сен чиниминан шаҳарлик бўп кетганмисан? Иситадиган нарсанинг ўзи бўлмаса, Тошмир бобонгнинг телпагини ёқасанми?

- Мактабда кўмир печ бор, ахир...

- Кўмир печга кўмир йўқ... Аллақачон соб бўлган. Қиш келмасдан тугаган. Аниқроғи, печга кирмай ёниб бўлган. Қўй, тилимни қичитма, бошқа гапдан гаплашайлик, ошна... Тузук... мақолаларингни ҳар замонда ўқиб турибман... Шаҳарга тушсам, аммангнинг киоскачи қизи, тоғам чиқибди, деб битта-яримта газет беради... Лекин, мақтаб ёзишни қойиллатасан... Менга, қара, ҳа деб, чиройли гапларни тизавермай, шу... мактабнинг, қишлоқнинг бугунги аҳволиниям бир ёритсангчи... Зора, сениям нафинг тегса...

- Хўп. Ёзмапман. Сен-чи? Сен нега ёзмайсан? Мактабда қирққа яқин ўқитувчи бор. Сизлар нега ёзмайсизлар? Ҳақларингни талаб қилишни билмайсизлар. Менга нима, кун ўтса бўлди-да, дейсизлар. Совуқда мактаб ёпилди дейсану жума бозорига келасан. Яна менга дўқ уришинг ортиқча.

- Вой, қурғур-ей. Жума бозорга келганимниям биласан-а. Майли, мардмисан... Розиман. Фамилиямни қўй. Мактабни ёз. Бу аҳволда бўлмайди, ошна. Чиқарасанку, ҳалиги... ''соат милларими'', деган темада... Биринчи бетга бос. Майли, уриб чиқ. Мактаб нега ёпилди? деб ёз. Мактабнинг ёпилгани факт... Бутун қишлоқ гувоҳ. Аканг қарағай ҳам газетада чиқсин...

- Бўпти. Гап битта. Эртага чиқади. Газета сенга бир кун кечикиб боради, барибир. Индинга ўқийсан... Менда бошқа гапинг йўқми, дўст...

- Гапимам эсимдан чиқиб кетди. Уйдагиларингга салом айт... Неварани чулдиридан ўпиб қўй. Хўш, майли, ошна...

Алоқа ширқ этиб узилди. Қодирқул фикримни остинустун қилиб юборди...

Эс-ҳушимни йиғиб **''Мактаб нега ёпилади?''** деган луқма тайёрлашга киришдим.

Ярим соатда ёзиб тугатдим.

Компьютердан чиқди.

Адабий котибга оширишга энди чоғланиб турувдим, телефон жиринглади:

- Ҳай, алло! Сенмисан? Тўхтат. Мақолани тўхтат! Чиқарма! Мен айтмадим, сен эшитмадинг. Қўй, оч қорним - тинч қулоғим. Ошна, қизишмайлик... Ҳой, Норбувихон, тағин эшитиб турибсизми? Эшитаверинг... Айтган гапимни қайтариб олаяпман... Сен танийсан. Норбувихон - яхши қиз. Коммутатор бўлиб ишлайди. РайОНО мудири - каттамизнинг сингиллари. Қўшни қишлоқдан. Эсингдами, физикадан район бўйича олимпиадада доимо биринчи ўринни оларди. Менга қара... Қўй энди шу ишни... Ёзиб ўтирма... Қишлоқда бир ёзувчи бор - Халим чуррик. Шу етиб-ортади. Ёзувчи деган ном опперма, менга... Бозордан чиқаётсам, Соли малим катта чақираяпти, деди, РайОНОга бордим. Катта роса мулзам қилди. Ўзимга айтмайсизми, деди. Ё менда ўчингиз борми, деди... Яхши одам-да... Кечқурун мактабга кўмир боради...

Қодирқулнинг шашти суст. Ёлвориб-ёлвориб сўзлаяпти. Бўғилиб-бўғилиб гапираяпти. Зардам қайнади. Гўшакни тарақлатиб ташлаб қўйдим.

Бугун нимадир қилишим керак эди.

Ҳозир эслайман. Ҳа, дарвоқе. Халқаро мавзуда шарҳ ёзишим керак. Саҳифада жой қолдирилган. Стол устидаги қоғозлар уюми ичидан эрталабки қораламани излай бошладим. Асабим қўзиганидан қўлларим титрай бошлади. Қанийди, ўша чала қолган қўлёзма топилса...

Яна телефон давомли, чўзиб жиринглади...

- Алло, редакциями?
- Ҳа.
- Кўчқор ака керак эдилар.
- Менман.
- Ассалому алайкум... - тавозе билан, қуюқ ҳол сўраган суҳбатдошимни танимадим. - Кечирасиз, Кўчқор ака. Бу мен, Бўриевман... РайОНО мудири муовиниман.

Оббо! Шу етмай турувди.

- Эшитаман.

- Ака, энди шу. Ҳалиги... мақолани тўхтатсангиз... Мана, Қодирқулбой дўстингиз ҳам шу ерда. Мактабга кўмир боради. Бу кишиям, янглишибман, деб турипти... Буёғи - элчилик... Комиссия тузаяпмиз... Мактабни бориб кўради... Ҳаммаси яхши бўлади... Қодирқулбойнинг ўзи билан гаплашасизми, боя телефон узилиб қолди.

- Йўқ. Қодирқул-подирқул билан гаплашмайман. Мақолага келсак... кетди... чиқади энди...

- Ака, шошманг... Мана, Қодирқулбой мен таҳририятга ҳеч нарса демаганман, деб тушунтириш хати ҳам ёзаяпти... Қўйинг ака, энди...

Бошим зирқираб кетди. Телефон тугмасини босиб қўйдим. Кўз олдимда мункайган кўйи тушунтириш хати ёзаётган Қодирқул пайдо бўлди. Асаб томирларим таранг тортилди.

Шу алфозда чала қолган шарҳни ёза бошладим... Материал кечикмаслиги керак.

Яна телефон...

- Ассалому алайкум, ака. Яхшимисиз, ака! Бардаммисиз, ака!.. ака!.. ака! Ўктамгинамисиз, ака! Ёмонларга доимо яхши ака бўлиб юринг, ака! Қиличдай кескир бўлиб юринг, ака! Ҳеч қачон шаштингиз қайтмасин, ака!

Худди Шоберди бахши ''Алпомиш'' достонини бошлашдан олдин чертиб-чертиб кириш сўз айтаяпти, дейсиз...

- Раҳмат. Тилагингиз ўзингизга ҳам эш бўлсин...

- Мен РайОНО мудири Бургутбековман. Ҳай, бу йигитларимиз ёшлик қилибди-да, ака! Шу, энди, шуларни кўнглингизга олманг, ака! Буларга мен айтдим - у киши тушунадиган одам дедим, ака. Шошиб қолишганми, дейман. Сизларга нотўғри информация бериб юборишибди. Шу Қодирқулжон ҳам ўзимизнинг яқин укамиз бўлади... Ака, шу эл ичида... озроқ уялиб қолмайлик...

Суҳбатдошим бетиним жавради. Менинг эса ўз дардим ўзим билан. Столда чала ётган материалдан кўз узмайман.

- Хўп, - дедим охири жоним ҳиқилдоғимга келиб.

- Раҳмат, ака! Ўзим ҳам ака илтимосимни ерга ташламайди, деб ўйловдим...

Қарасам, яна эзадиган. Гўшакни қўйиб қўйдим.

Хаёлим тўзғиб кетди. Қутулганим чин бўлсин, деб саҳифа материалини ёзишга киришдим. Назаримда, гаплар бир-бирига қовушмаётгандек туюлди... Сўнгги жумлаларни ўчириб, қайтадан ёздим. Тағин ўчирдим. Бошдан охиригача бир карра ўқиб чиқдим. Ёздим. Чиздим. Вақт ўтаяпти. Ҳозир мақола тайёрмиди, деб сўраб келишади. Ишқилиб, гап эшитмасам бўлди...

Шу пайт...

Яна телефон...

- Алло! Мен туман ҳокимининг мафкуравий ишлар бўйича муовиниман. Менинг қўлимда Қодирқул Қайнаровнинг тушунтириш хати турибди. Мақола масаласида телефон қилаяпман...Биз фактларни ўрганиб чиқдик. Мактаб ишлаяпти... Ҳамма нарса жойида...

Қоним миямга тепди. Бошим елкамга оғирлик қила бошлади...

- Мени тинч қўйинглар. Мақола ёзаяпман. Шу сонга! Нега бунча қийнайсизлар... ахир!

- Қанақа мақола? Фактлар дегандай...

- Ҳой... Қўйинг телефонни жойига...

- Биз мақола юзасидан...

Чидаёлмадим. Ўрнимдан туриб, телефон симини узиб ташладим. Бошим лўқиллаб оғрияпти. Кўзим тиниб кетди. Шу маҳал хонага масъул котиб ёрдамчиси, ҳамкасбимиз Юсуфжон Ҳамидов кириб келди.

- Ака, мақола тайёрми?
- Қайси...
- Шарҳ. Халқаро шарҳ.
- Ҳа-я. Йўқ. Ёзолмаяпман... Ёзмадим.
- Э-э. Бу ёғи нима бўлади? Ахир иккинчи саҳифада жой қолдирганман. Ёзмас экансиз, кеча нега режага киритдингиз?
- Узр, дўстим... бошқа бирор...

Юсуфжон индамай чиқиб кетди.

Мен ўзимни қўярга жой тополмадим. Бир ғамим ўн бўлди. Туйқус ваҳимали тарзда селектор жиринглаб қолди. Бош муҳаррир! Оҳ! Ҳозир халқаро мавзудаги мақолани сўрайди... Тамом энди!

Уҳ, Қодирқул! Қодирқул!.. Бобиллоқ!

Кўчқор НОРҚОБИЛ

ЖАБРДИЙДА ЭЪТИБОРСИЗ ҚОЛМАЙДИ

Субҳонқул ака хуноб: ҳарбий буйруқни бажармаса шу кунга тушмас эди балки? Ёки аҳволи бундан ҳам ёмон бўлармиди?

Муаммо

Мана, бир неча йилдирки, самарқандлик Субҳонқул Абдуғаффоров ўзига боғлиқ бўлмаган ҳолда аризабозлик билан машғул. Йўқ, у бировнинг устидан шикоят қилган шахс эмас. Субҳонқул ака ҳарбий хизматни ўташи давомида ўзининг соғлигига етказилган зарар учун имтиёз ололмасдан овора.

Тошпўлат РАҲМАТУЛЛАЕВ

С. Абдуғаффоров йигитлик бурчини ўша вақтдаги ёпиқ шаҳар ҳисобланган Челябинск-40 да ўтади. Хизмат муддати охирлашиб қолган 1957 йилнинг октябрь ойида шаҳардаги ''Маяк'' ишлаб чиқариш бирлашмасида фалокат юз беради. Ҳаёт учун ўта хавфли бўлган радиоактив моддаларни зарарсизлантиришга аскарлар жалб этилади. Ўшанда бу ишдан маҳбуслар бош тортишганди. Аскарлар эса буйруқни бажаришга мажбур эди...

Йиллар ўтди. Челябинскдаги фалокат ҳақида гапириш мумкин эмасди. Субҳонқул ака ҳам бошқа фалокатни бартараф этганлар қатори бу хусусда тилхат берганди. Вақт ўтган сайин соғлиги ёмонлашиб бораётганлигини, мадорсизлик безовта қилаётганлигини тобора кучлироқ ҳис қилиб борарди. Лекин дардини кимга тўкиб солишни билмасди.

Бу орада Чернобиль атом станциясида ҳалокат юз берди. Фурсат ўтмасдан уни бартараф этишда қатнашганларга давлат томонидан имтиёзлар берила бошланди. Бундай сиёсатнинг тўғрилигига С. Абдуғаффоровнинг ҳеч қандай шубҳаси йўқ эди. Чунки у ўз мисолида бундай шахсларга дори-дармон, даволаниш ва яхши овқатланиш учун каттагина маблағ талаб қилинишини биларди. Айниқса, нарх-наво тинмай ошиб бораётган бир шароитда бу ўта муҳим эди.

Субҳонқул ака Россияда ''Маяк'' ҳалокатини бартараф этиш иштирокчилари ''чернобилчи''дай имтиёзга эга бўлишганлигини эшитгач, Челябинскка хат ёзди. Унга ҳозирги Южноуральск қурилиши бошқармаси бошлиғи имзоси билан жавоб келди. Мактубда қонун бўйича белгиланган имтиёз ва товон тўловлари миқдори, уларни олиш тартиби масалалари юзасидан яшаш жойидаги давлат ижроия органларига мурожаат қилиш лозимлиги уқтирилган эди.

Керакли ҳужжатларни тўплаб жўнатган С.Абдуғаффоров, жавобни Самарқанд вилоят ижтимоий таъминот бошқармасидан олди. Унда жумладан шундай дейилган эди: **''Республика Ижтимоий таъминот вазирлигининг 1997 йил 9 октябрдаги телефакс орқали берган тушунтиришига кўра, ''Маяк'' ишлаб чиқариш бирлашмаси ҳалокатининг иштирокчилари Чернобиль ҳалокати иштирокчиларига тенглаштирилмайди.**

... ''Маяк'' иштирокчиси сифатида имтиёз ва компенсацияларни Сиз фақат Россия ҳудудидан олишингиз мумкин''...

Субҳонқул ака чинакамига аросатда қолди. Нима қилсин? Қаёққа борсин, кимдан ёрдам сўрасин? Ахир, ўшанда унга Ватан номидан ҳарбий буйруқ берганлар ёки унинг ўзи буйруқни бажараётганда аҳвол шу даражагача етишини хаёлга келтирганда натижа қандай бўларди? Ватан тушунчасининг мазмун-моҳияти ўзгариб кетганлигига Субҳонқул акадек жабрдийда одам айбдор эмас-ку!

С. Абдуғаффоров мурожаат қилаётган ташкилот раҳбарлари республикамиз бўйича Челябинск-40 шаҳридаги ҳалокатни бартараф этишда иштирок этганларнинг сонини билишадими? Улар ўзи неча киши?Наҳот уларга кўп маблағ талаб этилсаки, бир неча йилдан бери Субҳонқул ака овораю сарсон бўлса? Кўп маблағ кетганда-чи?

ТАҲРИРИЯТДАН: *Шўролар салтанатининг емирилиши фавқулодда кутилмаган муаммоларни келтириб чиқарди. Собиқ СССРга хизмат қилиб қўйганларга бериладиган имтиёзлар масаласи ана шундай ғурбат муаммолардан бири. Шу ўринда бир гапни айтишимиз лозимки, С.Абдуғаффоров сингари ёрдамга, эъзозга муҳтож фуқаролар Республикамизда вужудга келаётган адолатли тизим назаридан четда қолмайди. Бунга давлатимизнинг ҳам, жамиятимизнинг ҳам қурби етади.*

ҚУТЛАЙМИЗ!

Умрингизга барака

Энг фаол муаллифларимиздан бири, ''Ҳуррият''нинг Самарқанд, Навоий ва Бухоро вилоятлари бўйича махсус мухбири Тошпўлат Раҳматуллаев 50 ёшга тўлди!

Тошпўлат акани таҳририятда ҳазил аралаш ''зуллисонайн+1қаламкаш'' деймиз. Илло, у киши ўзбек, рус ва тожик тилларида бирваракайига эркин ижод қилаверадилар. ''Ҳай-ҳай'' демасак, яқин орада немисча чулдираб юборишлари ҳам ҳеч гап эмас. Бунинг устига Тошпўлат ака бошқараётган ''Самарқанд'' шаҳар газетаси ҳам уч тилда чиқиб, ўзининг долзарб муаммоларни дадил кўтара олиши билан тилга тушиб турибди.

Тинмас тадқиқотчи олим, бир неча китоблар, ўқув қўлланмалари муаллифи, жамғармамиз таъсис этган ''Йилнинг энг яхши журналисти'' ҳамда ''Тасвирий ойина'' ижодий уюшмасининг Самарқанд вилоят бўлими ўтказган ''Энг улуғ, энг азиз'' танловларининг ғолиби Тошпўлат ака анчадан буён ''Евраазия фонди''га ҳужум қилиб, яна бир бор (!) грант олиш ҳаракатида юрибдилар.

Хуллас, Тошпўлат Раҳматуллаев -- ишлаётган, ишлаганда ҳам иштиёқ билан ишлаётган журналист . Мана шу иштиёқ, куюнчаклик Сизни асло тарк этмасин, Тошпўлат ака!

''Ҳуррият''чилар!

ҲУРРИЯТ
МУСТАҚИЛ ГАЗЕТА
1996 йил декабрдан чиқа бошлаган
Ўзингни англаб ет!

Муассис:
Ўзбекистон
Оммавий ахборот воситаларини
демократлаштириш
ва қўллаб-қувватлаш
ижтимоий-сиёсий
жамғармаси

Бош муҳаррир:
Хуршид ДЎСТМУҲАММАД
Таҳрир ҳайъати:
Азамат ЗИЁ, Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Абдуқаюм ЙЎЛДОШЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), Амирқул КАРИМОВ, Наим КАРИМОВ, Озод ШАРАФИДДИНОВ, Аҳмаджон ЎЛМАСОВ, Раҳмон ҚЎЧҚОР

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 165-рақам билан рўйхатга олинган. Бичими А-2.

Таҳририят манзили:
Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Телефонлар: 133-69-45, 136-53-63, 136-58-79
Буюртма — Г 0133
Индекс:
Якка обуначилар учун — 233
Ташкилотлар учун — 234

Навбатчи муҳаррир:
Зокиржон АЛИБЕКОВ

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Босиш вақти — 21.00
Топширилди — 20.00